

શ્રી.
રાઘવ વન વિહાર
નાટકના ગાયનો.

ખનાવનાર

ઠક્કર રામજી વશરામ ભગત.

તે

ઠક્કર ત્રીકમજી વશરામ ભગતની સહાયતાથી
છપાવી પ્રસીધ કરનાર

ઠક્કર રણછોડ વશરામ ભગત.

ખંદર ઘોલેરાવાળા

આ ચોપડી કહોછે—છંદ હરીગીત.

પ્રીય વાંચનાર ન હોય તુજમાં અભણતા ખજતા અને
એકોપાયુ તો વદાશ્ય ધરીને જાણ્ય કરનાં તં મને
નહિ નહિ કુચાલી કે નમાલી ખાલી બમકાદાર હું
પણ પ્રીત કર્યે મુજ સાથ તો તુજ પાપને દરનાર છું

સંવત ૧૯૫૮ નકલ ૧૦૦૦ સને ૧૯૦૨

(અથ સ્વાર્મીત્વના સર્વે હકો કર્તાયે સ્વાધીન રાખેલા છે)

શ્રી ચંદ્રપ્રકાશ પ્રેસ—અમદાવાદ.

કીંમત ૦-૩-૦

વિદ્યાલય સંચાલક અધિકારી
અમદાવાદ
ગાંધી ઓપીરેટર-ગંગા

339

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાત કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક 339

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રાધાવલ્લભીદાસ બાર્ડજી

બાર્ડજી

વિષય દ - ૨-૪

શ્રીમત્તેરામાનુજાયનમઃ

અરપણ પત્રીકા.

પરમ પદ વાસી પ્રીય પુત્ર જ્ઞેઝાલાલ

શાળવર્ષ પર્યંત પુર્વની લેગુદેણના સંમન્ધે તું મારે ત્યાં
ધસ્વર ઇછાથી રહી મને તથા મારા બાંધવોને સંતોષ
પમાડી લેણુદેણનો સંમન્ધ તુરં શ્રીમન્નારાયણ પ્રમુ સમી
પે જઈ સદાયને માટે વસ્થોછા તથાપી તારા સર્વે સદ
ગુણાથી લોભાઈને હું પેહિલેજ પાને તને પધરાવી શ્રી
રામચરિત્ર મય આ પુસ્તક તારા સીરપરજ મુકું છું

પુનમ આંદની પુરી ખીલી રહીરે.—એ રાગ

વાલામારા પુત્ર તુજને વાલા લાગનારે.

ગાવાદીન બંધુ શ્રી રાધવના ગુણગ્રાંભ.

માટે અરપણ ક્યોંતે ગ્રંથ મેં તનેરે.

૮૬.

રાધવ પ્રતાપ વાંચીને કેતો વારમવાર.

બાપા હવે પુરું કરે રાધવ વન વિહાર.

દેખાડો ને પ્રમુ ચેં દીન એવામાનો ગયોરે

તોડી નેહ છેહ દધને તું પ્રભુ ધાંભ " માટે અરપણ ૧

લાયક પ્રેમ લઘુવયે રઘુવરપદ પાયોજ

શુભમાંને દુષ્પમાય પણ નીભાવિયો સરખોજ.

જ્ઞેઝ મેં તે યાદગીરીને કાયમ રાખવારે

વળી જ્ઞેઝાય પ્રભુ ગુણ સાથે તાર નામ માટે અરપણ ૨

લી. હું છું તારો મુલેચ્છક

રામજી વશરામ ભગત સોમૈયા.

નોટીસ.

આ પુસ્તકની નકલ કોઇપણ માણસની પાસે મારા દસ્કતની અગર મારાભાઇ ત્રીકમજી વશરામ તથા રણછોડ વશરામના હાથદશકતની સહી વીનાની હશે તો તે ગેર કાયદાની ગણાશે કારણ કે આ પુસ્તક રજીસ્ટર થયેલું છે. તેથી બીજા કોઇને છાપવા या છપાવા અગર બજવવાનો અધીકાર નથી. માટે મારી અગર મારા ભાઇઓની સહી વીનાનું પુસ્તક કોઇએ પણ લેવું या રાખવું નહી. તા. માહે સને ૧૯

૬૬૨

ભગત સહી દા. પોતે.

રાધવ પ્ર. તથા રાધવ વનવીહારના કર્તા

બંદર ધોભેરા શાકપીઠ.

જાહેર ખબર.

આ પુસ્તકના અગાઉથી આદક થયેલા તેમજ આ પુસ્તકને વાંચનારા સર્વે સદગ્રહસ્થાને મારા તરફથી નીવેદન કરવામાં આવેલું છે આ પુસ્તકમાં રામાયણના અષોધ્યા કાંડમાં આવેલા ચરિત્રો સમાવેશ થયેલાં છે પણ તે પછીના આરણ્ય કાંડમાં આવેલા શ્રી રામપ્રભુના પવિત્ર ચરિત્રો હવે પછીના “રાધવ સીતા વિયોગ” નામના જુદા પુસ્તકમાં પ્રસીદ્ધ કરવામાં આવેલાં છે અને તે શ્રી “રાધવ સીતા વીયોગ” નામનું પુસ્તક પણ થોડા વખતમાંજ નાટકના આકારમાં બહાર પાડવા વીચાર છે. તેમાંપણ આ રાધવવન વીહાર પ્રમાણેજ તરેહ તરેહના રાગોની ગોઠવણ કરવામાં આવેલી છે. અને શ્રી ગગચંદ્રજીનું ગીતકોટ મુકી અત્રી રસીના આશ્રમે જવું. ત્યાંથી શરભંગ મુર્તિને મોક્ષ આપી પંચવટીમાં આવવું. ગાંધારજી જટાયુનો મેળાપ. સુપતેખાનું આલેખ. તેના નાક અને કાન કપાવા. ખરદુપણ તથા રામનું ભયંકર જુદ. રાવણનું માનીચતે મૃગ બનાવી પંચવટીમાં આવવું. સીતાનું હરણ કરી જવું. રામે સીતાના વીગ્નેગે કરેલો શોક પંચવટીમાંથી સીતાના શોધને માટે ચાલવું અને શવરી નામની બીલડીના કરેલો ઉધાર. વીગરે બાબનો ગાયનમાં તેમજ સંજસાજ બાપણમાં દરશાવેલ છે. માટે તે પુસ્તકના આદક થવા જેની મરજી હોય તેમજે તાકીદે નામ નોંધાવવા. ક્રમિત અગાઉ ચનાર આદક પાસેથી રૂ.૦-૨-૦ જે આના. પાછળથી લેનારને રૂ. ૦-૩-૦ પણ આના લેવામાં આવશે.

સહી ઠકર રામજી વશરામ ભગત.

ધોભેરા શાક પીઠ.

હરીઠ્ઠ

શ્રીમતે રામાનુજાય નમઃ

રાઘવ વનવીહાર

નાટકના ગાયનો.

મુત્રધાર— (મંગળા ચરણ કરે છે) રાગ દીંડી.

હે પ્રભુ અનાથ નાથ જીરદ ધારી, કરે પ્રેમથી હું પ્રાર્થના તમારી,
નિરાધાર તણાછો તમે આધાર, નથી આપ વીના અન્ય શાંદકાર;
ક્રાસક્લેશ મને આપનો વિગેશ, છે વિસ્વાસ નથી હિર અદેશો લેશ.
તેથીજ આજ હે મહારાજ કર દાવો, દાસ જાણુ દયા આણીને નિભાવો.
સીતા કાંત સ્વરૂપ શાંત ગરૂડ ગામો, મારું આપનું સદૈવ શર્ણુ સ્વામી.
વેનેટુ દાથ હે રઘુનાથ દયા લાવો, અનન્ય ભક્તિ પંથ પ્રભુ મને બતાવો.
દૂસની આ નમ્ર લીનતી દોષધારી, દ્રવિત થાઓ દષ્ટ દેવ રાવણારી;
ચરિત્ર આપના અગમ નીગમ પગવો, વનવીહાર નિરૈલોચન પુર કરાવો. ૧

(નટી નામની પોતાની સ્ત્રીને બોલાવે છે.) ગીતીવૃત.

આવ્ય અહીં મુજ પ્યારી, સુંદર સ્થળ આ નજર વીગે આવ્યું,
તો બગવત મળ્યો, બજરવું નાટક અહીયા એંગમ ભાવ્યું.

નટી—આ આવી મુજ પ્યારા, તારા દ્રગના અમુલ્ય છે મારા,
શી આજા છે મુજને, કલો હિતાવળિ વર્તે નીજ દારા.

(સુત્રધારના કેહેવાથી ગાયન કરે છે) રાગ શયાનો કનડો.

બજમન રામરામ રઘુનાયક, એજ પ્રભુ છે બંજવાને લાયક. ટેક.
અધમ બિધારણુ અસુર નિકંદન, સુરવંદન દસસ્યંદન નંદન. બજમન.
જન મને મીન સમુદ્ર સુધાના, ધર્મ ધુરંધર ધર વસુધાના બજમન.
રઘુકુળ કમળ અમળના દીવાકર, શરણાગત સુખદાતા સીતાવર બજમન.
શંકર હૃદય સદયના નીવાસી, અવધ સમુદ્ર સસી સુખરાસી બજમન.
હંશગાન સુમન આદી કવિના, માતપીતાએ જે જન રામજના બજમન. ૨
(નારદમુની રામચંદ્રજીને જ્ઞાપ્યે કહેલો સદેશો કહે છે)

નારદજી— રાગ દક્ષણી લાવણી.

પ્રભુ રક્ષા કરો સુરઅસુરથી પીડાયારે. ટેક.
બવાઙ્ઘિતરણુ, કટ હરણુ, આપ ચરણુ, તણુ શરણુ,
આપીયે રઘુરાયારે, પ્રભુ રક્ષા કરો, સુર અસુરથી પીડાયારે.
સુરની પક્ષમાં, તમે સર્વદા પંકાયારે,
તેથીજ આજ, હે રઘુગજ, દેવની લાજ, રાખવાકાજ;
શું તથી લોભાયારે, પ્રભુ રક્ષા કરો, સુર અસુરથી પીડાયારે.
તમ સાથે આવવા, સુર લઈ કપીની કાયારે,
જોતાં વાટ, કરે જીયાટ, અસુર ધાટ, ધડવા માટ;
પ્રભુ નશે દેખાયારે, પ્રભુ રક્ષા કરો, સુર અસુરથી પીડાયારે.
દેવાધિ દેવના, તમે નામથી ગવાયારે,
માટે સહાય, સુરની થાય, ત્યગ જીપાય, ધરી દયાય;
કરો કૌશલ્યા જાણારે, પ્રભુ રક્ષા કરો, સુર અસુરથી પીડાયારે. ૩

રામચંદ્રજી— (નારદમુનીને કેહે છે) રાગ અમરકળનો.

આદો નારદજી તમ પીતાયે આ શું કાવ્યુરે.
આવડું બીકળુપણુ જીરમા કયાંથી આવ્યુરે. અહોનારદ.

(૫)

જાણોછો તમેકે તજ માઝં મેં સ્વધાગરે,
મનુષ્ય દેહ લીધો દેવ રક્ષણને કામરે.
માટે જઈ વિધીને કહો રહો હુશીયારે;
મનમાં અધીરાપણુ લાવો ન લગારે.
અન્નેધ્યા તજ હું નમ્રી વન સંચરીશરે,
સ્વરૂપકાળમાં વિનાશ દુષ્ટનો કરીશરે.

અહોનારદ.

અહોનારદ.

અહોનારદ ૪

(મહારાજ દસરથ સભામાં પધારેછે ત્યારે) ગીતીવ્રત.

ચોપદાર—જનધારી જ્યકારી હાજર સુરપતી રહે જોડી હાથ,
પ્રજા ધર્મથી પાળો, ખમા ખમારે ખમા અવધનાથ.

(મહારાજ દસરથ સીંહાસને બીરાજ્યા એટલેં સંગ્રામજીત નામે
કેકે રાણીનો બાઇ ભર્તશત્રુધનને તેડી જવા માગણી કરે છે)

સંગ્રામજીત— રાગ માઠ.

રજ દીજીયે મહારાજ રાજન રજ દીજીયેં ૨૬

બાણેજ મારા ભર્તશત્રુધન, તેડી જવા મુજ ઘેર

વીનય કરુંછું હું પાય પડીને, આણિને જરમા મેર. રાજન

માત અને વળી તાત મારાયેં, કાવિયું છે ધરી પ્રીત

મોશાળમાં નથી આજિયા કોદીન, ખાંત કરીને ખચીત રાજન

• એન મારીયેં તો હા કહીછે પણ, આપનીં હાળને હોય

તેડી જહ મારા પ્યારા બાણેજને, હર્ષ ધરીને હુંતોય રાજન

તમ આગ્રા પરમાણે રાખીશ, માશ અગર ખેમાશ

પુરપતિ પાછા પડે હું આવી, જઈશ મુકી તમપાસ રાજન ૫

(રાજ્યે ભર્તશત્રુધનને જવાની આગ્રા કરી ત્યારે)

ભરત—

છંદ તોટક.

કહુ તાત હું મારિ સુણો મરજી, રઘુનાથ પદાં યુજ શેવતજી

તમ પાસ ખચીત વંદુજ ખરું, જઈ માતુલને ઘર સુંજ કરું.

જન શ્રી રઘુવીરને કાજ ખરે ઘરને તથા વાસ વનેજ કરે
 તથાને પ્રભુ હું પગલું ન ભરું જઈ માતુકને ઘર સુંજ કરું
 પ્રભુથી વધતું સૂખ સ્વર્ગમહી, અથવા આપર્ગ ન હોય કંહી
 સોદતો હુ ખીજે જઈ મુખે કરું, જઈ માતુકને ઘર સુંજ કરું
 હરી ત્યાગિ ચહે જગના સુખને, ધિક્કે નર તે અધમાધમને
 નીગમાગમ વાણી હું ચીત ધરું જઈ માતુકને ઘર સુંજ કરું ૬
 (ભરતે જોશાળ જવાની ત્રા માણે જોથી)

રામચંદ્ર— રાગ ગજલ હંદ્રિસભાની

બાધ મારા જ્ઞાને મોસાવે જતા નથી
 ન અમે મામાને દુખ બાધે સર્વથી. બાધ મારા
 માતૃશ્રીના મનમાં જોશું આવે નીરધાર
 માટે માર વેણ માની થાઓની તીયાર. બાધ મારા
 પશ્ચરા મારા પ્રાણ જાણી નીતી ધર્મના
 ધારનાર બાય પ ની બકલી પર્મના બાધ મારા
 માતુકની સાથે લેકને અનુજ સંગ
 સુખેથી સીધાવો ધારીને હરે ઉમંગ બાધ મારા ૭

(ભરત શત્રુઘનને વખાણી ઉદાસ ચેરાથી રામને આવતા જોઈને)

સીતા-રાગ કુબ્જો. આજ તાપ વિલાપમાં પંકુતારે વિક્રમાદીત્યરે

કેમ દીસો આજ ઉદાસરે ખારા મારા પ્રાણપતિ અલે, કેમ-ટેક
 પરણી આન્યા મુને પીયરથી, અથા બાર વર્ષ કહું કથી
 પણ મેં કદી સ્વપનાંતરે, નથી દેખી આવી મુખાકૃતી. કેમ દીસો
 સ્તામી ખમી તમ દરશનરે અવતાર માનુ હું ધન્યરે,
 મેંથી આજપણ નેત્રેં નથી, જોશાગ્રસ્ત છળી જોઈ જતી કેમ દીસો
 દીન જાણી નાથ દયા ધરો, પરિતાપ સુજ મનનો હરો
 મારેતો તમે કહે રામજી, છો આધાર એક અવધપતી કેમ દીસો ૮

રામચંદ્ર--

હંદ ખાલિની.

પતિવ્રત ધરનારી, પ્રાણુ પ્યારી તું મારી;
નક્ષી નથી ચુક તારી, લેશ ઉર્મા મેં ધારી.
ભરત સુહૃદ મારો, સાથ સૌ મીત્ર લધને;
સુખદ વિરવશેતે, નીજ મોક્ષાગ્ર જધને.
અનુજ વિરહ યાત્રા, ઉર આવિ ઉદાસી;
ભરત વિષ્ણુ અજોધ્યા, દુઃખ ભંડાર બાસી,
તતપર થઈં તેથી, સત્ય વાણિ કહુધુ.
સુરે દુખ હરેસને, વન જાત્રા ચહુધુ. ૯

(એક વખતે સુમીત્રા શાણી પોતાના રવંજનાની વાત ઘોરણારાણીને કહેછે)

સુમીત્રા--પુનમ ધ્યાંદની પુરી ખીલી રહીરે એ રાગ

શપત્તુ આગ્યું અગ્ર નીશએ ખેર પાછલેરે,
દેખી ટળીયા મારા દીવના દુખમાં હંદ
શાણી કલ્યાણી ઘોરણારાણી બેની સાંભળોરે. ૮૬
રાગ નીજ મદપણ તણે, મનમાં કરી વીવેક
જણે રામ કુમારને, કરે રાજ અભીષેક
નગર નીતસી ખાસી સોભા જીવનોમાં કરેરે
પુરે સાથીયા ચૌટામાં નારીવંદ શાણી કલ્યાણી.
નીરખી એવું નજરહું જંગી તુર્ત જપર
શપત્તુ જાણ્યું સર્વથા વધી આતુરતા ઉર
જ્યારે દેખાડે શ્રીરંગ પ્રજ્જુ યે દાડલેરે
ત્યારે પામુ મારા મનમાં પુરણનંદ. શાણી કલ્યાણી ૧૦

(એવામાં ચીત્રા નામની શખી આવોને કહેછે)

ચીત્રા--

ગરબો.

પ્રમથાં શ્રી કમ્મ મન જાવતારે લોલ એ રાગ.

વાણી મહારાણી મારી સાંભળોરે લોલ, આપું વધામણી હું આજગે

(૮)

રાજ ગાદી રઘુવીરોં રે લોલ, આપેછે કાલ્ય મહારાજ જો. વાણી
વાત સુણી ગઇ શભા વીસેરે ભોલ, ઠરવા તપાશ ધરી ખંતજો;
ન્યાંતો નરેશ દેશ દેશનારે લોલ, વળોઆ નગરના શ્રીમંતજો. વાણી
કારભારિયો ને દરબારિયોરે લોલ, વસીષ્ઠાદી બ્રાહ્મણો બણાજો જો,
પારચીના પ્રજા જન તણોરે લોલ, ભારે મળેલો સમાજ જો. વાણી
બોલ્યા મહારાજ પછી આપણારે લોલ, સાંભળો તમે શભા જનજો;
વૃધપણુ હું હવે પામીયોરે લોલ, માટે વીચાર કરી મનજો. વાણી
જેષ્ઠ ગુણુ શ્રેષ્ઠ કુંવર રામનેરે લોલ, સોંપું હું રાજ અધીકારજો,
કેવી તમારી છે આ વાતમારે લોલ, મરજી કહી કરી વીચારજો. વાણી ૧૧
(વળીપણુ ચીત્રા કહેછે)

રાગ કટ્યાણુ.

દેવી એવાં સુણી મહારાજના વચન
વધા સમાજનો મુળેથી ધન્ય ધન્ય ધન્ય ટેક
ધન્ય ધન્ય મહારાજ તમેને ધન્ય તમારી બુધ
ધન્ય કામ જે તમે વીચાર્યું શુભ્યું અમને સુધ. દેવી એવાં
સર્વ ગુણુ સંપન્ન કુંવર શ્રી રામચંદ્રને રાજ
દેવામાં અભીપ્રાય અમારો સુ પુછો મહારાજ. દેવી એવાં
કોણુ કૃતદ્રી કુલીલ કર્મનો હોય અભાગી જન
અભીપેક રઘુવરનો જોવા નવ ચારે નીજ મન. દેવી એવાં
સરવ તણો સમ્મત જાણીને વધા ગુરૂ મુંખ આમ
દીવસ કાલનોછે બહુ ચોખો સીધ કરો યે કામ. દેવી એવાં
પછી મહારાજ યે સુગંતને તેડી નીજ હજુર
કહ્યું નગરમાં સમાચાર આ જાહેર કરો જરૂર. દેવી એવાં ૧૨
(એટલામાં રાજ સેવકો તુરંત વગાડી બોલતા ફરતા નીકળેછે).

રાજ સેવક— જલ ભરવાને બ્યાંતાંરે, ઐ રાગ

અવધ વાસી ખ્યારે પ્રગ્ન જન નર નારી

સુણો જાહેર કરાયેરે હુકમ આ દરગાહી

શાખી—સુર નર વંદે જોહને તે દસરથ મહારાજ

જેઠ અવસ્થા જાણીને પોતાની મનમાજ

આલ—સદન સુખ ગુણુતારે જોષ્ટ જગ વંદનને

કાલે અભીષેક કરસે રે રામ રધુ નંદનને

તે કિલ્લવમા સરવને લેવા નૌતમ લાવ

મહારાજ નીજ અંતરે આણી પ્રીતી બાવ

આજથી આરંભી રે વીધોટી ને વેરે

રાજ ભાગની આદેરે સહુ ગચ્ચિત કહે

માફી એક વર્ષ તનુ કરના મહાન પંશ

નીગશ્રીતને આપતા મન માની બક્ષીસ

સુખે માગે જોવુરે નેવું આપે તેને

દરગાહે જવાની રે રગ્ન છે સરવેને

કાલ દીવસથી સૌ પ્રગ્ન એક માશ પર્યાંત

કરજે ભોજન બાવતાં દરગાહે ધરી ખંત

જાણી આ ખગરનેરે અત્યાનંદ દુસાવો

હાટે વાટે ને ઘાટેરે નગર સુખ સોભાવો

૧૩

(રાવણથી દુખ પામેલા ઇંદ્રાદી દેવતાઓ બ્રહ્મા પાસે ફરીયાદ કરેછે)

કુબેર— હુમકોં છાંડ ગયે બનમાધો, ઐ રાગ.

સુરે કહુ મારા કર્મતાં કાંણી, કેતાં છલથી કેવાય ન કાંધ; સુરે ટક

નળ કુબેર મુજ મતની વધુ જે, જીવંશી નામે અતી સુખદામ;

સીવપુજન કરી આવતી હતી તે, ગીરી કૈલાસેથી મારગમાધ. સુરે.

આમો મથ્યો ત્યા દસાનન પાપી, તવ જીવંશી મનમાં સકુઆધ;

સ્વસુર જાણીને તાણી પટધુંધટ, મારગ તજીને જાંબી તેહબાધ. સુરે.
 તોપણ મંદમતી અતી કામી, વિહવલ થયો જોઈ સુંદરતાધ;
 પાશ જઈ કર ચઢી મુખખોલ્યો, સુદરીશાને તું હુંધી લજાધ. સુરે.
 કહ્યું જિવંસીયે ધીક પુરુષારથ, ધીક સંસુરતું પીતાથી સ્વપાદ;
 છતાંરે અધરમીતું આસું જોલે, મુતવધુનો કરકર થકી શાધ. સુરે.
 એવું મુજીને ગયો તે નાસી, જિવંસી આવી ધરે અકલાઈ;
 ધીકજીવવું તેથી મારગાણુહું, ધીક અવકાપુરની પ્રભુ તાધ. સુરે. ૧૪

દ્વિ— ગાઢ ગ્રીષ્મ થયું ચોમાસું. એ રાગ.

નવ દીઠો મુખનો આરો, દુખમાં કાઢ્યો જનમારો; ટેક
 પુવે કરી પુન્ય અપાર, મેળવ્યો સ્વર્ગ અવીકાર, વળી જનમ સુર અવતાર.
 છતાં ધીકાર, નહી કાંઈ શાર, રહ્યો નીરધાર, સીરે રીપુડારો. નવ.
 રાક્ષસની તામેદારી, કરી રેવું ત્રાસ મન ધારો, ભેલા થઈને નરનારી.
 નીરાંને હાય. બેઠાં ન કહાય, દેવ પદમાય, ઊઠ્યો અંગારો. નવ દીઠો.
 તોયખળ અમને રંગનડે, અમ બેઠાં યોજે દારે, અમલાની આગરપાડે.
 અરેરે હાય, કેમ જોવાય, ખાળ થઈ મનય, દેહ અમારો. નવ દીઠો.
 હ્યો રાજનઃમુ આવાર, અગ્રીસમંધી અધીકાર, જોડયા અમે તૈયાર.
 તજીને આશ, જસુ વનસાસ, લેશું સંન્યસ, શાંતિ દેનારો. નવ દીઠો. ૧૫
 (એટલામાં દેવતાના દુનો અન્તેશ્વરની ચરચા જોઈ આવીને કેહે છે).

દેવહુતો— રાગ બનજારો.

રાગન તુલ કરીને તૈયાર. કરે રામને રાજ્યા ધીકારી. ટેક
 જેથી અવધપુરીના નીવાસી, રામચરણ કમલના જિપાસીરે;
 મંડાલજીવ કરે નરનારો, કરે રામને રાજ્યા ધીકારી.
 કરી કેલ્ય મંડપ દારોદાર, ધરી દોપગાલા હારોહારરે;
 આખા નગરને શણગારી, કરે રામને રાજ્યાધીકારી.
 પોજે પોજીને જોઈ તપાસી, રંગી રંગ એરંગી ખાસીરે;

હાંટયાં અંતરજ્ઞેરીયો સુધારી, કરે રામને રાજ્યાધીકારી.
 રાજ્યમાર્ગને શાક કર્યાછે, હેમ કુંભ ત્યાં લાવી ધર્યા છેરે;
 ચોકે પાડયાં ચીવામણુ ભારી, કરે રામને રાજ્યાધીકારી.
 દેવાલયોમાં નાના પ્રકાર, અનુષ્ઠાન કરે દ્વીજસારે;
 રૂડી વેદની ધુન્ય જિયારી, કરે રામને રાજ્યાધીકારી.
 ધરોધગ્ના સીખર મોઝાર, ચળકે હાટક કળશો અચારે;
 ધનપતાકાની છખી ન્યારો, કરે રામને રાજ્યાધીકારી.
 આજ દોનની સોભાને સુખ, કહી કોણુ સકે નીજ સુખરે;
 કેતાં ભારતી પણ જન્ય હારી, કરે રામને રાજ્યાધીકારી. ૧૬

(દેવોને દુતોને મોકલ્યો રામને રાજ્ય મહારાજાના ખજાનું જાણી ગમરાજા જોઈને)

અક્ષા— વીમલા નવ કરશે ઉચાટ વેલા આવરુરે. એ રાગ.

દેવો વાત સુણી દુતોની અકલાશે નહીરે. ગમરાજો નહીરે. ટેક
 ભલે રાય મહુરો નીરંગારે, પણ નહી ગાદી રામ રીકારે;
 'ક્યો છે મેં જિપાય આગળથી ચેતીને શહીરે. દેવો.
 એક અપહરને ને હામે, મોકલોછે મેં ભુતળ હામે;
 મંથરા નામે નૈ દેકેના ધરમા રહીરે દેવો
 દેકેને અવળું સમજાવી; રાય પાશ વરદાન મગાવી.

વનમા મોકલશે રઘુવરને કુમુધી અહીરે દેવો ૧૭

(મહારાજા દશરથના મોકલવાથી ગુરૂ રામની પાસે આવીને)

વસીષ્ઠગુરૂ— થયાછોરે પતિ તેજ પ્યારી તનના એ રાગ.

સુણુજ્યોરે રઘુવતી અતિ મતિથી દસરથ મહારાજે. ટેક
 આજ વીચારી, કરી તૈયારી, રાજ દેવા કાળે
 તે નીમીતે, કહું પ્રીતે, કુળ રીતે, ધરી ચીતે;
 કરજોરે પાળી નીયમસયમ વ્રતદાન ધણુ આજે. સુણુજ્યોરે.

વેદેહી સુધાં, પોદી વસુધા, સત્વગુણી સાજેં;
 ત્રપ ગાદી, જે અનાદી, મનુવાદી, નીપ્રશાદી;
 પામીનરે કરી પવનિ સચ્ચ રાજ્ય કરો પ્રાણે. સુણજ્યોરે ૧૮
 (રામને અભીષેક થતો જોઈ મંથરા નામની દાસી કેકે રાણીને કહેછે.)
મંથરા—ગોપીચંદ લડકા જોગી હો। જરે તજદે રાજકું એ રાગ

ઓ કેકે તારં ખજર નથી પડતી જે હવે સું થશે. ટેક
 સું કુલાઇને કરે ન ફકરી, ચેત ચેત આવાર (૨)
 રાજ ગાદી આપે રઘુવરને થાતાં કાલ્ય સવાર રે; ઓ.
 તારા ભત્તેનાં ભાવ ન પુછે, મોકલાવી મોશાળ;
 કરે મહીપતી મનનું ધાર્યું, મને ઉઠે છે જાળરે, ઓ.
 માથે શોક્ય કૌશલ્યા જેવી, કપટ કાર્યમાં પ્રયુધ
 તોપણ તુતો બધેય બાળે, ઉજળું એટલું દુધરે. ઓ.
 પતીને વશ જાણી તું મનમાં, ધરે બહુ અભીમાન;
 પણ તે દીવશ ગયા સહુ વીતી, નથી તને કાંઈ ભાનરે. ઓ.
 વાલું ઉઘવું ને આરોગ્યું, વાલી શેજ તળાઇ,
 નથી જાણતી પણ તુ શોક્યની, કપટ ભરી ચતુરાઇરે. ઓ.
 ભોળો છુપ ને ભત્તે વીદેશે, એવો જોઇને જોગ;
 નીજ કુમારને રાજ અપાવી, સરળ કરે ઉવોગરે. ઓ.
 પુર્વે કદુની થઇને દાસી, રહી વીનતા જે રીત;
 તું પણ તેમજ કૌશલ્યાની, કરજે સેવા નીતરે. ઓ. ૧૯

કેકેરાણી—જોડી તેના જોઇ માડી એ રાગ.

સમજ હવે પડી મને સારી (૨)
 પ્રાણ કેકે કુર્યાન તારીપર, ધન્ય બેન મારી. સમજ.
 તો તને મુજને ચેતાડી (૨)
 ગયા જન્મની શત્રુ શોક્ય તો, જરૂર જાત શાવી. સમજ

જુલો હું જાન જોગપણમાં (૨)
 જગતી બંરેલી માત રાંમની, ઉધું મારત કાણમાં: સમજ
 ફકત પણ રાત્રિ રહી ગાકી (૨)
 હાય હવે શો ઉપાય કરવો, મુઝવણ છે પાકી. સમજ
 તુજ વીના કોઈ નથો માઈ (૨)
 માટે મંથરા ખોલ્ય હવે મારે, કરવું સું વાઈ. સમજ ૨૦

મંથરા—

રાગ કેરખાનો,

શાને જય તું મુઝાઈ, સાંભળ બાધ મારીરે,
 સાંભળ બાધ મારીરે, કહું છું હું વીચારીરે. ટેક
 દેવા મુરસંત્રામ વીશે, વઢવા ટપ પરવા સાથ
 તુજને પણ સંધાને તેડી ગયા હતા નરનાથ શાને
 તને તે કાળે જુપાળે આપ્યાં છે બે વરદાન
 દીક વખત જાણી માગી છે, કહું તે કરી વીધાન. શાને
 પધારસે હમણા પ્રીત્યેથી રાજ તુજ જીવન;
 ત્યારે તુ રીસાધ બેસજે, કોષલાવીને મન. શાને.
 વસ્ત્રા જુપણુ સારાં તારાં, તજીને પેર્યં મલીન;
 પ્રથ્વી ઉપર કરી પધારી, પડજે થઇને દીન. શાને.
 આવી પતી મનાવે ત્યારે, નારી ચરૈત જુણ્યાબ;
 હાય જાવથી રસાવી ફેદે, વચન બંધમા લાગ્ય. શાને
 પેલું વચન માગજે, આપો ભરત કુંવરને રાજ;
 માગ્ય વળી મોકલો, રામને ચૌદ વર્ષ વનમાજ. શાને.
 કહ્યા પ્રમાણે જો કર્ય, તોતો જામે રૂડો રંગ;
 કાં કે રાજ સત્યવાદી નહી, કરે વચનનો ભંગ. શાને. ૨૧

(મહારાજ દસરથ સાંજે રાણીવાસમાં પધારે છે અને કેકઈરા
 જીને રીસાધ જાણીને.)

દસરથ—

પ્યારા પ્યારા પ્યારારે. ઝે રાગ.

શાણી શાણી શાણીરે, રાણી સામાટે આજ રોસાણી, ટેક
 કિંક વાલી ખાલી ભોય પડીશું, શા દુખે દીલગા દુખાણીરે; રાણી.
 બોલ્ય પ્રીયા તાર પ્રીય કર્શું, માગ્ય મુખે તે આપું આણીરે. રાણી.
 મારા સમ તજ મનની મલીનતા, કહે તું કેમ ખોળણીરે; રાણી.
 ચાહુ તને સહુ રાણીયોથી વધુ, પ્રીતીતુ પાત્ર પ્રમાણીરે. રાણી.૨૨

કેકેરાણી—

રાગ આશાગાડી.

ફેગટ સીદને સંતાપો, પતી મારા ફેગટ સીદને સંતાપો; ટેક.
 માગ્ય માગ્ય કહી ફરો ફરોને, શું મીઠ્યા વચન આલાપો. પતી.
 મુખેથી કહેલું પણ નથી દેતા, તો માગ્યું ક્યાંથી આપો; પતી.
 પરણી તમેને શું સુખ ભાળ્યું, જીવું કરીને બળાપો. પતી.
 પણ હવે પ્રાણ તજને હું આપીશ, ભવ આખાનો ભુંડાપા. પતી.૨૩

દસરથ—

દશા આ સી થઇ મારી. ઝે રાગ.

પ્રીયા મારી પ્રાણથી પ્યારી, કરે સુ આમ નાદારી;
 તુજ સાથે મેં તારણી, જાણી નથી જીવદાર.
 તોપણ તું આમું વદે, વચન મદા દુખદાર;
 દયા આ જોજી સી તારી, તૃપ્ત સીદ થાય દુખીયારી. પ્રીયા.
 તજ ઉદાસી જિરથી આણી અધીક દિમંગ,
 શાણી સજ શણગારને વલી વસ્ત્ર નવરંગ;
 શતીપતી નેત્ર પ્રીયકારો, મલીનતા અંગ મુધારી. પ્રીયા.
 તુજથી કે મુજ પ્રાણથી પણ પ્યારા રઘુવીર,
 તેના સમ ખાઇ કહું સાંભલ ધરીને ધીર;
 પ્રતીગા સત્ય યે મારી, કોટી કદપે ન ફરનારી. પ્રીયા.
 વરદાનો બે તાહરાં છે રહેત મુજ પાશ,
 મેલ્યાં સેવામાં જસુ અધીકા કરે પ્રયાશ,
 કુટીલતાને કરી ન્યારી, માગ્ય જે હોય ખુશી તારી. પ્રીયા. ૨૪

કેકૈસણી— સાંભલું શા બોલો તમારા રાણી. એ રાગ.

નાથ મારા પ્યારા સુંણી આ વાણી, (૨)
પુણુ તમારા પાય હરપ આણી. નાથ. ટેક
પુરી થશે હવે કામના મારા,
મટી આ બવની દુખીયારી;
ચીતમાં શાંતી પામીશ સારી,
મારી ચારી સારી તમે હ્યો જાણી. નાથ મારા.
રાજ બરતને આપો તે એક,
ખીણુ રામને વન કાઢો સટેક;
ચૌદ વરપની અવધે છેક,
એક ટેક છેક મારો પ્રમાણી. નાથ મારા.

૨૫

રાગ—

ગીતીવૃત.

હા નીશ્ચે હું હણાયો અરે આજ આ કથન સુણ્ય કેવું,
અબીએક વેળા સું, હાય હાય રાધવને વન દેવું.
(બોક્ષતાં બોક્ષતાં બે બાન થઇ મુઠ્ઠા પામી પડી ગય છે અને મંથરા પ્રવેશ કરે છે)
(કેકૈસણી એહી છે તેથી)

મંથરા બચા મત કરના અલીમાન એ રાગ.

કેકૈ તુજને છે ધીઃકાર, હણ્યે નાવી ગતી સમાર કેકૈ ટેક
એહી એહી સું જુવેછે, કર્યને કાંઈ ઉપાયે,
માગ્યુ અણુ માગ્યું થઇ જસે મને થાય ચીંતાય.
ઉકય કર્ય રાજને આતાગ, મટે બેબાન એવા ઉપચાર. કે.

કેકૈસણી— મંથરા સમજીને હું મન. રાયતુ કરતી નથી જતન (૨)

વ્રથ થયાછે હવે રાયતો, મરતાં શી ચીંતાય;
વગર મ્હેનતે આણી મારી, મનનું ધર્યું થાય;
પતીને થયા જોઇ પતન, તેથી હું એહી થઇ મગન. મંથરા

મંથરા—જશયે નથી રાખતી જાન, અરે તું મટી નહીં નાદાન (૨)
 બહુ પુરું જો કાંઈ જુપને થશે આમાથી આજ
 તો પછી તારા ભરત કુંવરને કોણ આપશે રાજ
 હવે તું મારું કેવું માન, તાળવ છાંટય પાણી હેવાન. કે, ૨૬
 (પછી રાજને પાણી છાંટી વાયુ ઢાળી સાવધાન કરેછે ત્યારે.)

દસરથ— કુંવરી કુંવર મારાં લાડકાં એ રાગ.

વીધુ વદની તેં આ સું કહ્યું, મનમાં ન ક્યો વીચાર
 કોણ કુટીલ તુજને મળ્યું, આવી પુધી દેનાર. વીધુ વદની.
 રાજ દેવા રઘુવીરને કેતી મુજને હમેશ,
 ભર્ત કુંવરમા કે રામમાં, અંતર ગણતી નહ લેશ. વીધુ વદની.
 શા અપરાધેં તે આજતું પ્રીતી તજીને તમામ;
 અવધપુરીને ઉજડ કરે, વનમાં મોકલી રામ. વીધુ વદની.
 જાણુ છું કે આ જગતમાં, મજે મોટાને રાજ
 હું પણ તેજ રીતે કરું રઘુકુળનો રીવાજ. વીધુ વદની.
 તેમ છતાં કેનો ભરતને આપું રાજ હું આજ
 શા માટે પ્રીયા મોકલે રામને વનમાંજ. વીધુ વદની.
 અણુધટતું આવું માગીને, થા મા અજાણા અજાણુ
 રામ વીજેગથી પંડમાં, મારા નહીં રહે પ્રાણુ. વીધુ વદની.
 વ્રમા પ્રક્ષ ગ્રજેં ચડો, થડ કર્યમાં છેદન;
 વન અગસાવીને રામનુ, બીજુ માગ્ય વચન. વીધુ વદની. ૨૭

કૈકેયી— રાગ ધન્યાશ્રી.

સત્ય યુકો જ્ઞાને આજ પ્યારાપતી સત્ય યુકો જ્ઞાને આજ,
 માગ્ય માગ્ય મુખથી કહી આપુ, સોગન સીદ ખાધાજ. પ્યારાપતી.
 સત્ય ગયુ પછી રયું શું જગમાં, વીચારો જીવો મહારાજ. પ્યારાપતી.
 સુર્યવંશી થઈ શ્રેષ્ઠ શ્રીમાં, સત્યવાદી સીરતાજ. પ્યારાપતી,
 તે તમે પુત્રપર પ્રીતી કરીયું, પીતુઓની ખુવો લાજ. પ્યારાપતી. ૨૮

કસરથ— રાગ ક્ષત્રી કલ્પકનો.

અરે નીર્દય નીરવજ નારી, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 ધર્મ દેશી અધમ અરીચારી, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે.
 કુળાં ગાર કેઠે મતી પાપ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 ધર્મ પત્ની રૂપે મેં ખાળ્યો શાપ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે.
 જેહ સમના કરી દરશન, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 જળ અન્ન લીયેછે પ્રજ્જનન, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 તેહ રામ ઉપર ધર્મ દેશ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 કુળ ધાતી ખાળ્યો તુજ વેશ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે.
 ખ્યારા પુત્રથી થઇ તુ વીમુખ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 રહી દરીદ્રી પામી મુરૂખ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે,
 કુર રાક્ષસી રૂપ રંડાય, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 સત્ય પાસે બાંધ્યો મને હાય, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે,
 બલો બરતચહે ન કદી રાજ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે,
 દુષ્ટા વોરે કલ્પક થાને કાજ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 પણ પુર્વના પાપ મારાં જાણુ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે,
 તારે રૂપે પ્રગટ્યાં લેયા પ્રાણુ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે;
 બલે પ્રાણુનો દેશ તો હું ભોગ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે.
 નહી ભોગવું રામ વીભોગ, ધીકાર છે ધીકાર તનેરે. ૨૯

(વળી સુઝા આમ પડી જાય છે, એટલામાં સુમંત પ્રધાન આ
 વે છે અને કેઠેના કહેવાથી રામને તેડી લાવે છે પછી રામને મુરછીત
 જોઇ રામના પુછવાથી કેકઇ કહે છે)

કેકેરાણી— ગજલ રાગ ઇન્દ્ર સભાની.

સુથ કુમાર સાર વાતનો કહુ તને, પૂર્વે કહેલ છે તુપેં વરદાન જે મને,
 ચાપણુ રૂપે હતાં તે માગોયા મેં આશમે, દેવાં પડ્યાં તે માટે દેહને ત્યાહમે.

માગ્યું ભર્તૃકાજ રાજ એક વચનમાં, બીજે ચૈદ વરષ રામ જાય વનમાં
 સુણો થયા ઉદાસ કપણતા દોલેં ધરી, તમામ રાત્રી આમ દુખમાંજ અનુસરી.
 વાલ્મીકીયતાથી વન જવા તને ન કઇશકે, રહ્યાં હવે તે વચન પાળવાંજ તું થકે.
 તુ સુપુત સત્યવાદી ધર્મ ધારિને, જણાય જોગ્ય તે ઊપાય કર્ય વીચારીને. ૩૦

રામચંદ્ર— રાગ સીતાજના મહિનાનો.

જણો જનની જગતમાં જરૂર તે સુતા સુભાગ્ય છે,
 જેનો માત પીતા પદ માય, અધીક અનુ રાગ છે;
 જણ્યા જનની જનક પ્રીય પ્રાણુ, સમાં આ સંસારમા.
 પામ્યો ચારે પદારથ તેહ, એકજ અવતારમાં,
 માત તાત આગાને આધીન, તન મન ધનથી રહે;
 તેહ પુત્રની પદરજ સીસ, ધરવા સુર મુની ચહે.
 મને પણ મળે એ તક આજ, કાજ સઘળાં જણે,
 પળે વચન ભરત પામે રાજ, બંધન દેવના ટળે;
 વાર જનની હું જાઠને રમય, લેઇ મારી માતની.
 આવું વળતિ થવાને વિદાય, રજા લેવા તાતની. ૩૧

(પછી રામચંદ્ર પોતાની માતા કૈશલ્યા પાસે જઇ વનમાં જવા
 રજા માગેછે તેથી માતા દારણ કટપાંત કરેછે અને કહેછે)

કૈશલ્યા—અરે કમળલ પીંગળા તેં બોલ દગા દીયા. એ રામ.

અરર હાય હાય દૈવ, આ શું થઇ ગયું;
 આ શું થઇ ગયું, મરી અભીપેક વન રયું અરર. ટેક.
 પ્રાણુ ખ્યારા પુત્રે, વન જવાનું શું કહ્યું;
 હાય સર્વ નાશનું આ કામ શું થયું. અરર હાય,
 કોણ જન્મ કર્મ માં મર્મ બેદીયું
 મારી શોકય રૂપ સુખ તર ઉછેદીયું. અરર હ.ય.

અગ્ની વીના આ વાત સાંભળી વધુ દહ્યું

પુત્ર વીરહ દુખ હાય જન્ય સે સહ્યું. અરર. હાય. ૩૨

રામચંદ્રજી— મેરે ગમકે તરાના. એ રાગ.

જવા વનમાં સીધારી આશીસ સારી આપોને મારી માત,
થાય આનંદકારો, એવું ઉચારી, આશીશ સારી, આપોને મારી માત. ૨૬
પર્મે ધર્મે મય આગ્રા પીતાની જાણે સુપુત્ર સદાય (૨)

પ્રાણુ જતાં પરીત્યાગ કરે નહી કાયર થમને કદાય,
એવી રેણી વીચારી, કરું તૈયારી, આશીશ સારી. આપોને મારી માત
પુત્ર ધર્મેનો મર્મે ગહન તે જાણોછો આપ છતાંય (૨)
બોધ ન દેતાં રોધ કરોછો તે તમને ન સુહાય.

માટે શાન્તી સ્વીકારી, પ્રીત વધારી, આશીશ સારી, આપોને મારી માત
કાલ્ય આલ્યાં જશે ચૌદ વરસ હું, આવીશ ને લાગે વાર (૨)

પાળીશ ત્યારે આગ્રા તમારી, ધારીને પ્યાર અપાર.

ચીત ચીતા વીદારી, શ્રેય સંભારી, આશીશ સારી, આપોને મારી માત. ૩૩

(એવામાં રામને વનવાસ જવાની વાત સાંભળી લક્ષ્મણ મ-
હા ક્રોધાયમાન થમને ત્યાં આવી બોલી ઉઠે છે.)

લક્ષ્મણજી—રેખતો-કહા કહું મેં કરન કનૈયાકા બાલપન એ રાગ

અરે વડોલ બ્રાત વાત આ સી નીપની.

નથી પ્રીલોક સાય જે ત્રીકાગમાં બની;

અધિકાર છે વડા કુમારનેજ મદીનો,

છે ચાલતો રીવજ રઘુકુળે અનાદીનો;

છતાં અજ્ઞેય માણણી સ્વીકારી માતની.

અધર્મ પંથ ચાલયા સત્તા થું તાતની,

તમ દાસ હું છતાંય થાય જે અનીતી આમ;

હથીવાર તો ધરૈલ આ વૃથા ગણો તમામ.

હે બ્રાત અપર માત સાથ તાતને કહું,
 હુકમ કરો કારાચહે કબજ કરી લહું;
 પ્રહલાદે છે તજ્યો જીવો અન્યાય તાતને.
 ધર્મધરે વળી લજ્યો છે સ્વ માતને,
 વદો તુમિયી હાલ વખત હજી ગયો નથી;
 ભલે કેકેના પક્ષકાર પછી મરે મથી.

૩૪

રામચંદ્ર— મુજ ઉપર ગુજરી એ રાગની લાવણી.

લક્ષ્મણ વંતા લઘુવીર ધીરને મુકી,
 સું વદે વચન વીપ્રીત ધર્મને ચુકી;
 નીજ માત પીતા ગુરૂ દેવ સ્વામીની વાણી.
 પાળવી વિચાર રહીત સદા શુભ જાણી,
 એ નીતી સુત્રને સુપુત્ર કદી ન વીસારે;
 વીરધા ચરણે સુરસૌક મળે ન સ્વીકારે.
 દેવત મય સહુ દેવના માત પિતુ જીજ્ઞા,
 એ સમ હીતકર જગમાય અવર ઉર નાગ્રા;
 તે પીતા માતને આગ અનુચીત કેવું,
 નથી તે સમાન મહા પાપ જોગુ કોઇ સેવું,
 માટે હે બ્રાત લક્ષી બાત વીવેક વીચારી;
 વરતો પીતુ વચના ધીન ધર્મને ધારી.

૩૫

(છેવટમા રામના કેવાથી લક્ષ્મણ પોતાની માતા સુમીત્રા પાસે
 જઈ રામની સાથે વનમા જવા રજા માગે છે ત્યારે)

સુમીત્રા—આજે આનંદ આનંદ થેધ થેધકાર થયો, એ રાગ.

પ્યારા પુત્ર તું જન જાને રામ સાથ વને (૨)

રામ વીયોગે રેવું ન તુંથી આંધ જાને (૨)

પ્યારાપુત્ર. ટેક.

પીતા સમ રામ ધારી, સીતાને સમાન મારી, વનરૂપી નગરી સારી (૨) જ. જ. જ.

જાણી જાતા સુખકારી સરવ થાસે તને (૨) પ્યારા પુત્ર.
 રામ સાથે સીધાવી, જન્મ પુછે શું આવી, મારી પરતીજ નાવી. (૨) જા. જા. જા.
 પણ જાણ્યમાં અંત્રાય દેનારી તુ મને (૨) પ્યારા પુત્ર.
 ધન્ય છે પુત્ર મારા, કૃપાને દીપાવનારા, કરું સુ વખાણુ તારાં, (૨) જા. જા. જા.
 આનંદ આનંદ પામી હું જોઇ જોઇ તને (૨) પ્યારા પુત્ર. ૩૬

(પછી લક્ષ્મણજી રામની પાસે આવે છે અને જન્મે જણા
 કૌશલ્યાજીને ધીરજ ધરાવી આરા માગી સીતાજી પાસે આવે છે.)
સીતાજી—(સંમતે રાજગીન્હ વીના આવતા જોઇને)

પડવાની પણ પ્રીત એ રાગ.

સ્વામી સુખ કર શ્રીમાન સીરામણી મારારે,
 મુજ તન મન ધનને પ્રાણુતણા પતી પ્યારારે;
 તમે કેતા હતા ગદ્ય રાત્ર સવારે પ્યારારે,
 મુવરાજ પદે અભષેક થશે સુખકારીરે.
 નથી તેના કાંઇ પણ સ્ત્રીન્હ જણાતાં નાથરે,
 નથી રાજ છત્ર કે દંડ સેવકો સાથરે;
 નથી તેમજ પુરમા કાંઇ ઉમંગ જણાતોરે;
 નથી રાજમહે વાજત્ર નાદ સંભળાતોરે.
 તમ મુખની સ્વાભાવીક પ્રસન્નતા આજરે,
 હમેશ પ્રમાણે નાથ નથી શા કાજરે;
 મન મારું વ્યાકૂળ થાય છાતી ધડકેરે,
 વળી દક્ષીણ અંગ ભુજાય નેત્ર પણ દડકેરે.

૩૭

(પછી રામચંદ્રજી કેકેયે વરદાન માગવા સમંધી વાત કરી વ-
 નમાં જ્યા રજા ગાગે છે ત્યારે સીતાજી ધણો કદખાંત કરી સાથે તેડી
 જવા કહે છે ત્યારે)

રામચંદ્રજી—રાગ ચંદ્રવખતશોઆવીથો આકૃતમાં દેશડુઆવોથો.

દુખ વનના વેઠાય નૈ, સીતા તમે ત્યાં અવાય નૈ. ટેક
 સીંહ વાઘના વરથ, શરે રાક્ષસોના જુથ. મારી પ્રીયા ત્યાં તમથી ટકાય નૈ
 માનો મારી પ્રીયા ત્યાં તમથી ટકાય નૈ, દુખ વનના વેઠાય નૈ. સીતા.
 ભારે વસમો એ પંથ, કાંઠા કાંકરા અનંત. રાજકુંવરી તમેથી ચલાય નૈ
 માનો રાજકુંવરી તમેથી ચલાય નૈ, દુખ વનના વેઠાય નૈ. સીતા.
 જિતંધવા ઓરીધાંટ. જોતાં ભયંકર વાટ. ન્યાળી નજરે તમે તે જોવાય નૈ
 માનો ન્યાળી નજરે તમે તે જોવાય નૈ, દુખ વનના વેઠાય નૈ. સીતા.
 વસીતરતજોવાશ ટાઢ તડકાનો ત્રાશ. કોમળાંગી તમેથી સેવાય નૈ
 માનો કોમળાંગી તમેથી સેવાય નૈ, દુખ વનના વેઠાય નૈ. સીતા.
 ખાવાં વન ફલોજ શાર કોઇ વખત નીરાહાર. મારી પ્યારી તમેથી રેવાય નૈ
 માનો મારી પ્યારી તમેથી રેવાય નૈ, દુખ વનના વેઠાય નૈ. સીતા.
 માટે માની આ વચન, બાળથી રહો ભુવન, મને જેથી ઉપાધી કાંઇ થાય નૈ
 માનો મને જેથી ઉપાધી કાંઇ થાય નૈ, દુખ વનના વેઠાય નૈ. સીતા. ૩૮

સીતાજી— કંઠનવા મેરો કરસેં સરક ગયોરે. એ રાગ

પસ્તાશો પ્યારા મુજને મુકી જતાં અહીરે.

સાથે તેડો સ્વામીન, જાણીને સ્નેહાધીન. પસ્તાશો. ટેક.

કરશે પ્રીય તમ જેં દુરરે, કરી તો પણ કહું જુરરે.

ચાતાંજ વિયોગ તમારો, નહી રહે પ્રાણ આ મારો.

જીવન ધન કાંઇ વિચારો, સારો રસ્તો અહીરે. પસ્તાશો.

જલથી કાઢીને પ્યારે, મીનને દુધ મોઝારે.

રાખેપણ કેમ જ્યાસે, તરફડીને તે મરી જાશે.

માફં પણ રહે અવાસે, યાશે એજ સહીરે. પસ્તાશો.

કોરણો રવીની સુખકારીરે, તજીને કર્યાં જાય હુ મારીરે.

‡ સુર્ય, તમ: અરી; શત્રુ.

સોનાથી કાન્તી સારી, પડ છાંય પડથી પ્યારી
કલ્પાને જીવે વીચારી, ન્યારી થાયે નહીરે.

પસ્તાશો

જાણી મુજને અરધાંગરે, સ્નેહેથી રાખી સંગરે.

પુણ્યંગેધારી પ્રીતી, પાસે પીતુ વચન અભીતી

એ ધર્મ શાસ્ત્રની રીતી, નીતાકારે કહીરે.

પસ્તાશો. ૩૫

(પછી રામ લક્ષ્મણ અને સીતા ત્રણે જણે તૈયાર થઈ જ્યાં રા-
જા રાણીયો કારભારીયો અને વશીષ્ઠ ગુરૂ વીગેરે મળીને બેઠા છે ત્યાં
આવે છે અને પીતાને પ્રણામ કરીને)

રામચંદ્ર— ભેખરે હિતારે રાજા ભરથરી. એ રાગ.

માયાજી મનના માતા પીતા, સુભેચ્છક સીરતાજી.

કરીયે પ્રણામ તમ પાયમા, આપો આગના આજીજી. વસીયે અમે વનમાં.

હસરથ— કાંઈ મેં તમને કયું નથી, કોમળ તનના કુમારજી;

વચન વદો સું રાધવ તમે, મારા પ્રાણ આધારજી વીસમ વીધાતા વેરીયો.

રામચંદ્ર— પ્રગટ કરી ન કહો પીતા, મારા પર ધરી સ્નેહજી.

પણ હું પાળુ મુજ માતને, આપ્યું વરદાન જેહજી. વસીયે અમે વનમાં.

હસરથ— મંદ ભાગીયે માગ્યું ખરું, વનમાં જવાનું જાણજી

પણ મેં જીભે હા કહી નથી, કર્યા તેહ પ્રમાણજી વીસમ વીધાતા વેરી.

રામ— મરજી મુજગ માગતા કહી, પછી પસ્તાવું સારજી.

• સત્યના સાચરને શોભે નહી, કાયરતાના વીચારજી વસીયે અમે વનમાં.

હસરથ— ધન્ય સુપુત સંસારમાં, તારા સરીખોને કોયજી,

તેમજ પીતા પણ અભાગીયો, મારા સરખોને હોયજી. વોપમ વીધાતા વેરી.

રામ— તાત સુભાગી સદા તમે સત્યવંત સુ ધીરજી

સુતના સનેહે આવું ભોક્ષીને, ન ધટે થવું દીલગીરજી વસીયે અમે વનમાં.

હસરથ— કરીને અનાદર માહરો, જીવું ધારો જો રામજી,

લઘુ વય લક્ષ્મણ લાડનું, કહો વનમા શું કામજી. વિષમ વીધાતા વેરી.

લક્ષ્મણ—રામચંદ્રને ચક્રાર હું, સ્વામી રામ હું દાસજી;

વનમા વસે તે પ્રભુ પછી, શું કરું રહીને અવાસજી. વસીયે અમે વનમા,

હસરથ—સાગ્રાશ પુત્ર સુગ્રહજી, ધન્ય સહોદર તાયજી;

પણ કુળ વધુ આ સીતાયકી, વનના દુખ ન વેઠાયજી. વિષમ વીધાતા વેરી

સીતા—આર્ય અલોકીક આપના, રાજ વિભવ સુખ ભોગજી;

હાં પણ ન રહે મને, થાતાં પતિનો વીજોગજી. વસીયે અમે વનમા,

હસરથ—હાય નરાધમ હું અતી, નીર્દયતા ભયો મનજી;

બાળારે વેશમા મારા બાળકાં, તમને કાઢુજી વનજી. વિષમ વીધાતા વેરી.

રામ—તાત તમારૂં વચન પળે, મળે ભરતને રાજજી;

મનનુ ધાર્યું થાય માતનુ, રહુ કીયુ તેથી કાજજી. વસીયે અમે વનમા,

હસરથ—સત્ય પ્રતીત્ત રાધવ તમે, જનું વનગાજ સાચોજી;

ગજરથ ઘોડા સેન્યા ધણું, દ્રવ્ય સાથે લઇ જાઓજી. વિષમ વીધાતા વેરી,

રામ—તાત તમે મારી માતને, આપ્યુ રાજનુ દાનજી;

તેથી કહું ન લેવાય મેં, નીતિની રિત્યેની દાનજી. વસીયે અમે વનમા

હસરથ—સાગ્ર તમારા શરીરના. શોભીતા શણગરજી;

દાસને દાસી જે હોય અંગના, સાથે રાખો તે શારજી. વધમ વીધાતા વેરી

રામ—દાસ દાસીને હું શું કરું, શું કરું શણગાર સંગજી.

જંગલ વસાવી જોગ સાધરું, ધંશેને વનકુળ અંગજી. વિસીયે અમે વનમા,

કેકેરાણી—કુળના દીપક રચુતાયજી, ધર્મધુરંધર ધીરજી;

જાણીમે આગમથી આણીમુક્યાં, તમસારૂં વનચીરજી. આપુલ્યો આપું તે પેરે તમે

(કેકેરાણીનું આવું બોલવું સાંભળી ગુરૂ ક્રોધ કરીને કહે છે)

વસીસ્થગુરૂ—નીરખળ શત્રુ સખળ રાજપર આજ અડીને

આવે છે એ રાગ,

નીરદય શત્રુ સકળ રાજની આજ થઇ સું ગાજે છે,

ધીકધીક કેકે કૃદીલ મતી તુજ માત પાતા પણ લાજે છે. નીરદય ટેક.

(૨૫)

આજ લગી તને રાણી, નયે સારી પરમાણી,
પ્રાણ થકી પ્યારી જાણી, પણ પાપી ન પીછાણી;
તે શું હાય ખોટી વાણી, તારી જીભ ન કપાણી.
પ્રપંચો પુરો પંકાણી, દુષ્ટ છાંપથી છપાણી,
થઈ કષ્ટ સપાણી, કરી પાપ ન પસ્તાણી;
નીલજ નારી નીચ અભાગી, ધીકધીક તુજને આજે છે નીરહય.
દેશ રામપર આણી, રાજ લોગમાં લોભાણી,
કુડી કરીને કમાણી, બાધા જગમાં જણાણી;
જુઝી નહી લાભ હાણી, કયો જન્મ ધુગ ધાણી.
તારા જેવી કે કાચાણી, નથી અમમ ગણાણી,
શાખ્ય શાસ્ત્રમા લખાણી, એવી રાખી રામ કાણી;
નકટ નખોદિયણુ ફરફટ તુજને ફીટકાર દેવો છાજેછે. નીરહય. ૪૧

(પછી રામ લક્ષ્મણ અને સીતા ચાલી નીકળે છે અને ગમ
જહાર જાયછે એટલામા પ્રજના જથામંધ માણસો તેમને ઘેરીવળી કહેછે)

પ્રજાજનો-અરે બાવાજી કેમ ફરે તુ ઉદારા. એ રાગ.

તજી જાઓછો ક્યાં પ્રભુ આ શમે, થઈ પાળનારા અમારા તમે.
પ્રજના પ્યારા તમે પ્રાણજીવન, પાડી પ્રજા તમનેછે તન મન ધન,
તજી તેને બાપુ કાં વન વિચરો, દયા રાંક જાણીને દીકરાં ધરો;
અમે છોડીને તમે માત પીતા, સાથે હયો ન મુકો રખડતાં થતાં.
બાળા વેશમા જઈ દેશવટે, તોડી નેહ છેહ દેવો ન ઘટે,
ઓચીતાંનુ આ શું થયું હાયહાય, જોખી વેશ બાપુ આ જોયોનભય;
કેકે કુર સક્ષસીયે કરો કેરે, વાળુ કીયા જન્મનુ દુષ્ટે આ વેર.
લાગે લાયકામ વિચારતાં અંગ, અભાગીયે પાડયો શો રંમભાગ,
ભક્તો જે વનમા રહો જઈ તમે, રજ આપો આવી ત્યાં વસીયે અમે

તમે વીના થઇને અનાથ અહીં, વિખેજે અમેથી રેવાય નહીં,
પોતાનાં જાણી નમેરા ન થશે, બાપુ તરછોડી તમે ન જશે; ૪૨

(એવામાં સુમંત પ્રધાન રાજના હુકમથી રથ લઇને આવે છે. અને તેમાં બેસવાનું કેહે છે પણ સમયદ્રશ્ય પોતે નહીં બેસતાં સીતા તથા લક્ષ્મણને બેસારી પોતે ધીમે ધીમે ચાલી પ્રજાજનો સાથે તમચા નદીની તીરે રાત્ર રહી બીજે દીવસે ગંગા કાંઠે પોચે છે અને ત્યાંથી સુમંતને રથ સાથે પાછા ફરવાનું કેહે ત્યારે)

સુમંત-ઠાડે જનકપુરી બાગમે તેરા નેનામે મેરો દીલ લાગીગ થોરે
આશ્રીત જાણી પ્રભુ આપનો, રાખો સાથે શરણુ સુખકારી હરોરે (૨) આ. ટેક
બનમાં સુકીને કહો આપને, કેવી રીતે જાઉં હું મુખ કાળું કરોરે (૨) આ.
આપ વીનાનો મુને એકલો જોઇ, માત પીતા સું નહી જાય મરીરે (૨) આ.
માટે અનાથ નાથ બીદને, કરો સાચું શેવકપર સ્નેહ ધરીરે (૨) આ.

રામચંદ્ર—

ગીતીવૃત.

સુમંત સદગુણવંતા, ધર્મ કર્મના મર્મ જાણનારા.
વગેરે બંધુ છો મારા, પ્રિયકર વળી મમ પીતા તુલ્ય ખારા.
હઠ કરવો આ ટાળો, નહીં યોગ્ય જીવો વીચારીને કિરમાં.
મુજ વીયોગ દુખથી છે, દુખી પીતા વળી બને નથી પુરમાં.
અને અપર માતાના, કલે થઇ છે પ્રજા અસંતોષી.
સડો રાજ્યમાં પેડો, એ ચાંતા મુજ રૂધીર જાય મોષી.
દેવ જોગ આવેળા, જો કદી બચવો ઉઠે કોઇ દામે.
તોપછી રાજ્યવસ્થા, કહો પોચસે કેવે પરોણામે.
તેથી મુજ સંગાને, અચાયને સાંભળો સ્નેહધારી.
કાળે તમ સમ કોઇ, નથી રાજ્યનો બીજો હોતકારી.
માટે માફ માની, રથ સાજીને જલદી પંથ પહો.
પુંરમાં તમે પચાગે, માતપાતાના દુખમાં બાગ બો.

(સુમંતને બહુ પ્રકારે સમજાવી રામચંદ્રજી ગુહરાજને વાણુ લાવવાનું કે છે ત્યારે)

ગુહરાજ-ઉદ્યોધન શામકી સુનેકોન બાતરે એ રાગનો દાદરો.

પ્રભુ તમે નામથી, બવાબ્ધી તારનારે (૨)

છતાં નહીં ઉતાડ, ગંગાની પેલી પારરે.

પ્રભુ તમે

સાચું ચેટક છે ચાઈ, ચરણુરજ મોઝારે (૨)

પડતા પાપાણુથી, જુવો પ્રગટી નારરે.

પ્રભુ તમે.

કઠણ પત્થરથી હોય, કાષ્ટ કુણુ શારરે (૨)

તેથી મુજ વાણુની પણુ, થાય નારી આં વારરે. પ્રભુ તમે.

ધાર્યું આઈ થાય તો, ઉતાડ ધરી ખ્યારે (૨)

પદ ધોઈ જલ પીવાયો, રાધવબની ઉદારરે. પ્રભુ તમે. ૪૫

(રામચંદ્રજીએ હા પાડવાથી ગુહ રાજાએ ચરણુ ધોઈ તે જલ ને પી જાય છે અને વાણુમાં બેસારી ત્રણે જણને ગંગાને સામે કાંઠે જીતારી પોતે સાથે જમ્બ ભરદ્વાજ મુનીના આશ્રમે ગયા અને ત્યાંથી ચાલવાની મુતી પાસે રમ્મ માગી ત્યારે)

ભરદ્વાજ--ભરસેં હીયા કોન ખુદાકે લીયેલાયા મુજેકુ. એરાગ.

તમે રધુરાજ આજ રાજ ને સહસાજ તણ.

લહી અહી રાજ સીતા સાથને વનસાજ સણ.

આવ્યા વનમાંય છો વનવાસીયોના ભાગ્યે કરી.

કર્યા જપ જોગ કે તપ તીર્થના ફળ રૂપ હરી,

નૈતો કૈકૈ કરે સુ આમ ફૂટીલતાજ આવી;

કદી પણુ કોણુ જન શકેજ બાવીને હઠાવી.

ટાળીને અધર્મ પર્મ ધર્મ જગેં સ્થાપવા,

શાધુ સુર ગાયને દિગ્નેના કહ્ય કાપવા;

(૨૮)

ત્યાગી નિજ તાત માત બ્રાતને દુષ્પ વેહી ધણું.

લીધો વનવાશ છે શાખાશ તમ દયાળુ પણું. ૪૬

(પછી ભરદ્વાજની આગા લખી અરવે વાલ્મીક સુતીને આશ્રમે આવી પે.એ છે અને ત્યાં એકાદ દીવશ રહી ચાતવા રજા માગેછે ત્યારે)

વાલ્મીકસુતી—કહુ શુ નસીએ દુખીયો કીધોછે એરાગ સયાનો કનડો

ધન્ય ધન્ય રામ પ્રણત હોતકારી, ધન્ય રાઘવ પ્રભુ અવધ બીહારી, ધન્ય ધન્ય ટેક જન મન અમળ કમળ પ્રીય બાનુ, ગદન દત્તજયન દહન કશાનું. ધન્ય સહીત અનુજતમે જનક કુમારી, વનકુળ વસન જટા સીરધારી. ધન્ય રાજ તજને થયા વન ચારી, જાણો લીધી તે કળાં મે તમારી. ધન્ય ભવિષ્ય કહ્યું મેં તે સાચું કરોછો, વિમળ ચરિત્ર જગે વિસ્તરોછો, ધન્ય ધન્ય થે દાસ વછળતા તમારી, થયો હું પ્રસન્ન વિચારી વિચારી. ધન્ય. ૪૭

(ત્યાંથી ચાલીને શ્રીરામ સીતા ને લક્ષ્મણ ચીત્રકુટમાં આશ્રમ ખાંધી રહેછે અને ગુહરાજ પાછો પોતાના ગામમાં આવી બુવે છે તો સુમંત બેભાનમા પડેલો છે તે જોઇ તેને ધીરજ ધરાવી પોતાના સેવક સાથે અન્નેધ્યા મોકલાવેછે પછી સુમંત રાજા પાસે જાયછે ત્યારે.)

દસંસ્થ— મેહિતાણરે મહીનુ મુલ બતાવું. એ રાગ.

ગુણવંતારે બોલ્ય સુમંત ઉપકારી, હું હવે હીમત મેલો કારી.

મારાં વાકાંરે રામલક્ષ્મણ સીતા ખ્યારી, કીધા વનમાં બધાં તે સીધારી;

હાય દુષ્ટ પીતાને સંભારીરે, જનતા વાત છે કાંઈ ઉચારીરે.

સંભળાવ્ય મને વીસ્તારીરે, સુણીને હુરે, છાતી સીતળ કર મારી. બોલ્ય. ૪૮.

સુમંત— આધવણ સદેશો કેળે શાંમને. એ રાગ.

મહારાજન મુજ સુખથી આ દુખની બારી, વાત વરણવી કેતાં નવ કેવાયજો.

હાય અમાગી ત્યાગી હું વનરાગને, આવ્યો પણુ આ પાપી પ્રાણ ન જાયજો; મ.

આગા થતાં તમારી હું રથ જોતરી, ગયો લહી પ્રભુ પાસે પુરની બારજો.

ત્યાં અપાર યોગરહગથી વીંટી વળ્યાં, પ્રજાજનો કરતા દુખનો પોહારજો; મ.
 કોઇ વચેટ રાણીને ગાળો જાંડતાં, કોઇ બેલતા કરી આપ અપમાનજો.
 કોઇ વીંધાતાને દુષણ દેતા બહુ, પણ સોને પ્રભુ સાથ જવાનું તાનજો; મ.
 શાંતપણે સમજાવી પાછાં વાળવા, કયો ધણો આગ્રહ જ્યારે ધુનાયજો.
 અશક્ત જાનને પ્રરમાં પાછાં મોકલી, બાકીના ચાહના સરવે અમ સાથજો, મ.
 પ્રેમી પ્રજાજનોને પથે ચાલતાં, જોઇને રથમા બેઠા નહીં રંધુવીરજો,
 સાથે ચાલી સહુને ધીરજ આપતા, સાંજ પડે જઇ પોઆં તમશા તીરજો; મ.
 ચાક્યાં પાક્યાં પ્રજાજનો સૌ સુધ ગયાં, મધરાત્રે મુજસાથે બોધ્યા એમજો.
 હાંકો રથ અંત્રીક્ષ મારગે આપણો, સુનેલાંને ખચર પડે નહીં જેમજો, મ.
 ત્રેણેજણુ બેઠાંને મેં રથ હાંકીયો, પ્રભુની આજ્ઞા પરમાણે આકાશજો.
 ચુહની શાહ ના અંગવેર પુર આગજો, દતર્યા જૈને ગંગાના ત્રઠ પાસજો, મ.
 ત્યાં વડનુ પથ સીંચીને બે બંધવે, ના કેતાં પણ જટા ધરી નીજ સોરજો.
 તમે કહ્યુંતુતેમજ સમજાવ્યાજહુ, પણ નચળ્યાનીજ નીચમથકી રંધુવીરજો; મ.
 પછી મને આજ્ઞા આપી પોતે પ્રભુ, રનેહ જણાવી સેવકના સુખધામજો.
 સુમંત પ્યારા હવે પધારો પુરમાં, કેળ્યો માન પોતા ગુરને પરણામજો; મ.
 વળી કહ્યુ કેજો જઇ મારા તાતને, નકરે ચીંતા થયુ થનાઈ તેજજો.
 વૃથા શોક કરવાથી શું જળ છે હવે, તમ આશીર્વાદે અમત્રેય થસેજજો; મ.
 વળી સુમીત્રા કૌશલ્યા બેઠાં જાતને, કહ્યું રાધવે કદી કરિને કસેજજો.
 મુજ વિયોગથી વ્યાકુળ થઇને રાયનુ, કરશો ને અપમાન ધરીને દેસજો; મ.
 દેવિ સુમીત્રાને સીતાયેછે કહ્યું, લક્ષમ્યુની નવ કરશો ચીંતા સેશજો.
 જે રીતે તમ પાસે રહી સુખ પામતા, તેમજ રેસે મુજ પાસે હમેશજો; મ.
 એવામા લક્ષમણુ કોધે કંઇ બેલવા, જતા હતા પણ વાર્ષા વિરચાધારજો;
 મારાસમ નવ કેશો જૈને તાતને, એમ કહિ ચાલવા થયા તૈયારજો. મ.
 વીનય કયો મેં સાથે જાવા તાહરે, સમજાવ્યો ત્યાં મુજને કહિને એમજો
 તાતરવરૂપી તમને સાથે તેડતાં, અપર માતને પડે દગાનો વેમજો. મ.

વદતાં આનું વાંચુ વીસે વેગે ચડ્યા, જોતજોતામા ઊતર્યા મંગા પારજો;
 હાય તત્ત્વ તે ત્રૈલો દક્ષિણ પંચમા, ગયાં પડ્યો હું અચેત થૈ તે કારજો. મ.
 આકુળ વ્યાકુળ થઇને પડતો ઉઠતો, મુછામા બહુવાર રહ્યો બે જાનજો;
 ખબર નથી કે દોવશ કેટલાયે મને, જગાડીયો આવીને ગુહ રાજનજો. મ.
 ક્યાંછે રામ પુછ્યું ત્યારે તે બોલીયો, સુણ્ય મુમંત હું ગયો હતો પ્રભુ સાથજો;
 આયાંથી આલીને પ્રથમ પ્રયાગમાં, ભરદ્વાજને મળ્યા જઇને નાથજો. મ.
 નીકળી ત્યાંથી વાદ્મીકને આશ્રમે થઇ, પછી ગયા સહુ ચીત્રકુટ મોઝારજો;
 રહ્યા રામ ત્યાંને હું પાછો આવીયો, સાંભળતાં હું કંપી ઉઠ્યો અપારજો. મ.
 તોપણ ગુહ રાજયે મને ઉપાડીને, બાહુક જેવાને લઈ બળાતકારજો;
 રથ ઉપર ખેસાડી સાથે મોકલ્યા, પોચાડ્યા અંહી સુધાં શેવક ચારજો. મ.
 રથ જોડીને રથ મહી તે ચાલીયા, ગયા મુકી મુજને આવી આ ગારજો,
 હાય મંદભાગી હું તોય મુવો નહી, આવ્યો તમને દુખપર દેવ ડાંમજો મ.૪૯
 (સુમંતનું કેવું શાંભળીને આકુળ વ્યાકુળ થઇને)

દસરથ—

રાગ સીતાજીના મહીનાને

હાય દૈવ થયો વીપરીત, નીમીત ખુટ્યું ખરં,
 પ્રાણાધાર ગયા રઘુવીર, ધીર હવે ક્યમ ધરં.
 અરર દગ્ધ હૃદય મારં આજ, કઠોર થયુ અતી,
 થાતાં પુત્ર પ્યારાનો વિજેગ, હજી કાટવું નથી.
 હાય હાય પુન્યાત્મા પવિત્ર, પ્રીતી નીતિ ધર મહા,
 પુત્રને મેં આપ્યો વનવાસ, નારી વશ થઇ અહા.
 શાણા સચીવ પ્યારી કૌશલ્યાય, પ્રીયા સુમીત્રા તમે;
 કરો આદ્ય મારા સહુ દોષ, રોષ મુકી આ સમે.
 મારં આવી પોચું અવશાન, જાન શુદ્ધી જાઉં છું;
 નથી નેત્રે બળાતું કશુંય, મનમાં મુંઝાઉં છું.

થાય મુસ્તક ધુણ્ય મન. કાને નવ સાંભળું;
કંઠી ઉઠ્યું હૃદય માર હાય, થાય દેહ બળું બળું.
દીધો અંધ મુનીયે જે આપ, “ પુત્રના વીળેગથી;
થાસે મૃત્યુ ” સાચું થયું તે, સદેહ તેમાં નથી;
મારા લાડકાં બાળના મુખ, મેં મરતાં જોયા નહી.
આંહો રામ લક્ષ્મણને સીતાય, આવોરે આવો અહી;
મારા જીવના જીવન રામ, રાગાનુજ નનકી.
જીવ ઇશ્વર માયા સમાન, મયા હાય પુરયકી;
ગયો તેમજ જણો આ પ્રાણ, જહાં પ્રભુ ધામછે.
મારાં સરવે સમધીને આજ, જેટલા રામ રામ છે,

૫૦

(આવી રીતે બોલતા પ્રસ્તીપર પડી મરણ પામે છે તેથી સરવે
રાણીયો પોકાર કરે છે)

રાણીયો—રાગ ધીરાના જાણ્યાનો જીવે માણીગર અંદસો. એદશ

હાય ઓચીતાં આ શું થયુ, કર્યો કોપ કરતારજો,	
સુર્ય અકાળે ગયો આયમી, થયો ધોર અંધકારજો.	હાય.
આ શું સુન્ય તમોને રાજવીરે, જતાં વનમાં કુમારજો;	
સાચો જણાવી રોહ આપનો, અમને કર્યો નીરાધારજો.	હાય.
શેઠા અનુપ સકળ લોકનીરે, સુર સભાના શણગારજો;	
લુટાણાં હાય જગથી જતાં, સ્થુર સના સરદારજો.	હાય.
રાજ સાજને મુખ શાયથીરે, બર્ધા લક્ષ્મી બંડારજો;	
પુત્ર વીળેગ દુખે પરહરી, છોડી આદ્યા સંસારજો.	હાય.
કોને બરેંસે મુકી ગયારે, પ્રજા અને પરીવારજો;	
હાય અનાથ અમને કર્યો, દયા નાવી લગારજો.	હાય.
શમ વશા વનવાસમારે, ભરત મામાને દારજો;	
અમને મુકીને કોને આશરે, કર્યો સ્વરગે સંચારજો.	હાય.

(૩૨)

તમે સૌને ગળુતા હતાં, પ્રેય પ્રાણીઓ આપારને; સાંભળતા નથી કેમ આજને, અમારા દુખનો પોકારને. મહા. ૫૧

(રાજગદગાં એકદમ રોવા કુટવાનો કોળાહળ થવાથી રાજના મરણની ખબર આખા ગામમાં ફેલાઈ જાય છે અને ઠંકણે ઠંકણે સ્ત્રીઓ તેમજ પુરૂષો કદખાંત કરે છે)

પ્રજાજનો-રાગ મરસીઆનો કેમ સેહેસે ઉજેણી રંગાપો. એદશી,
 હાય હાય જતાં રાજ ધીરાજ મહારાજ, શોક સીધુ રેલ્યો મેલી માજરે હાય. ૨૬
 ગયા તરછોડી આપ અકાળે, ડર્યાં અમને વિન્નગ રૂપો ફૂંચાળે,
 મહા કોપ કર્યો કાળે ત્રિકરાળેરે, હાય હાય જતાં રાજ ધીરાજ. મહા.
 રામ વનમાં ને ભર્તે મોથાળ, વળી તણ ગયા તમે ભુપાળ;
 કોણ લેશે અમારી સંભાળરે, હાય હાય જતાં રાજ ધીરાજ. મહા.
 અના વૃદ્ધીથી શ્રેણી પ્રાણુ હર્વા, કરમે જગ બ્યારે વૃથ પરવા;
 કોણ આપ વીના જશે ગુપ્ત કરવારે, હાય હાય જતાં રાજ ધીરાજ. મહા.
 વૃથ પરવાથી જંગ મચાવી, દૈત્ય ગુર શુકરને હલાવી;
 સાવે મેઘ કોણ શ્રંગોને તેડાવીરે, હાય હાય જતાં રાજ ધીરાજ. મહા.
 દેવા સુર સંઘામે સંચરશે, દુષ્ટ દૈત્યો દેવોની લાજ હરશે;
 ત્યારે ઈંદ્રની સહાય કોણ કરશેરે, હાય હાય જતાં રાજ ધીરાજ. મહા.
 હજી દેશમાં છે ભુપતી ધણાક, વળ્યો તમે જતાં પણુ આડો આંક;
 ગયુ સુરપતી સમાનુ રૂડુ નાકરે, હાય હાય જતાં રાજ ધીરાજ. મહા.
 આજ સુધી ભલા હે રાજન, પાળ્યાં અમને પીતાની સમાન;
 આખર મુક્યા રખડતા શું રાનરે, હાય હાય જતાં રાજ ધીરાજ. મહા. ૫૨

(પછી વશીષ્ઠગુર તથા સુમંતાદી અધીકારીઓ ગામમાં ફરી સરવે રદાયતને ધીરાજ આપે છે અને રાજના સખને તેલની કડામાં રાખી બ-

રત શનુધનને માણસો મોઢલી તેજવે છે તે જાણી કેકેરાણી પોતાના
ભુવનમાં મંથરાને કહે છે)

કેકેરાણી—

રાગ બનઝારો.

શુણ્ય મંથરા સૈયર મારી, બહો વાત વીધીયે સુધારી. ૨૬

વને રામ ગયા તે મટી ફાંસ, કયો ભુપે વળી સ્વર્ગવાસરે;

હવે આશા પુરી થશે મારી, બહો વાત વીધીયે સુધારી.

અબીશેકનો સાજ તૈયાર, ફક્ત ભર્ત આઝ્યા નીજ વારરે;

આઝ્યે તર્ત ગાદી મળનારી, બહો વાત વીધીયે સુધારી.

મંથરા—આપું સમાચાર હું મજાનુ, ગુરૂને ઘેર આવ્યાછે દુતરે.

તેણે વાત કહી છે વીસ્તારી, બહોવાત વીધીયે સુધારી;

મોશાળેથીતો નીકળી ચુક્યા છે, અમને ખબર કેવાને મુક્યા છેરે.

છે ભરત આવ્યા તૈયારી, બહો વાત વીધીયે સુધારી. ૫૩

(એટલામાં ભરત શનુધન આવેછે અને રાગનું મર્ણુ સાંભળેછે ત્યારે)

ભરત—

લલીત છંદ.

અરર હાથરે તાતજી તુમે, તજી મને ગયા કેમ આ સમે,

તન અચાનકે ત્યાગિયુ સહી, મરણુ કાળની બેટ ના થમ,

• વિરહ આપનો શે સહો જશે, અમ તણો હવે શી ગતી થશે.

ભવિષ્ય નિપનું સે દુખે કરી, જનનિ કે મુને વાત વિસ્તારી, ૫૪

(ભરતના પુછવાથી કેકેરે વરદાન માગવાની તથા રામને વનમાં
જવાની વાત કહી ત્યારે શોકના આવેશમાં આવ્યોને)

ભરત— માલન મદભરે નેના રસીલે એ રાગ.

ગણ્યા શનુ પ્રભુ જગત હીતકારી (૨) ટેક

ધીક ધીક જનની ધીક ધીક તુજને, ધીક ધીક ખુધી આ તારી, (૨)

તુજ ઉદરથી પ્રગટ થયેલી, ધીક્ ધીક્ ગણુ દેહ મારી,
 ઓ પાપિણી ધીક્ ધીક્ ગણુ દેહ મારી, નથી લગ્નતી માત વાત આ ઉચારી. ગ.
 શીવ બ્રહ્માદીક મુની સનકાદીક, ધ્યાન નીરંતર ધારી. (૨)
 ચહે કષા જેની તેહ પ્રભુથી, કોણુ વીમુખ તુ થનારી,
 ઓ પાપિણી કોણુ વીમુખ તું થનારી, જન્મ થતા સીદ્ધ અત્યુયે ઉગારી. ગ.
 મારા પીતાયે પાળી, પણ નવ જાણી, રાક્ષસી કુર નકારી, (૨)
 નીરદયતા ધરી નિજ પતીનાં પણ, પ્રાણુ લીધાં તેં હત્યારી.
 ઓ પાપિણી પ્રાણુ લીધાં તે હત્યારી, થઇ તુજ માતથી વીશેષ ક્લેશકારી. ગ.
 રામ વિમુખ મુખ તારું જેવાથી, લાગે પાતક મને ભારી. (૨)
 જેમ પ્રહલાદે પીતા તજ્યો તેમ, તજી મેં તુજને વીચારી,
 ઓ પાપિણી તજી મે તુજને વીચારી, નહી હું મુત્ર ને નહી તુ માત મારી. ગ.
 (મરતે પોતાની માનો અપમાન સાથે તીરસ્કાર કર્યો તેથી)

મંથરા--ડરમા તુ દીલ સાથ છોકરા ડરમા તુ દીલસાથ. એરાગ,

કર્મમાં તું ત્રીસ્કાર છોકરા કર્મમાં તું ત્રીસ્કાર,
 અતી કર્યો તને ક્રિપકાર છોકરા કર્મમાં તું ત્રીસ્કાર ટેક.
 નીતી વલોવી, શાર નીચોવી, આપી મેં ખુદાં સારી તુજ સાર
 તારે આ કામ થયું મુણ્ય મારું, નીકર થાત મું રાજ આ તારું,
 કેવું તેનું ધન આપછ વાર, જરા કર્ય કર્ય કાંઈ વીચાર, છોકર. ૫૬

શત્રુધન--તારજીએ આ કામ પાપિણી તારજીએ આ કામ.

તને કરવી થટેછે કામ, પાપિણી તારજીએ આ કામ. ટેક
 માતને મારો બુધિ નકારી, તેજ આપીછે ઉંધુ સમજાવી.
 કલંક કુળમાં દાંધુ લગાવી, નહીતો આવું બનેજ કાં ભાવી,
 થટે જરૂર શીક્ષા તને યાવી, વાર લે હું પોતાકું યમ ધામ, પાપિણી.

(આવું બોલી મંથરાને ચોટસે જાણી પ્રધ્વી ઉપર પાડી મારવા માંડે છે પણ તે ભરતની આજીજી કરેછે તેથી ભરત શત્રુધનને અશ્વી હત્યાનો ભય બતાવી મંથરાને છોડાવી મુકે છે અને બેઉ બાઇ કૈાસ-લ્યાજી પાસે જાયછે)

કૌશલ્યાજી--પુનમ ચાંદની પુરી ખીલી રહીરે એ રાગ.

પુત્ર પ્યારા મારા ગયો તું મોશાળમારે,
તુજ માતાયે આંખાં કામ કર્યું વિપ્રીત,
સોક સાગર રેલાવ્યો પુરણુ પુરમારે. ટેક
હાથ અનાથ થયાં છતાં નવ જાય પ્રાણુ મુજવીર,
આ દુખ કરતાં અધિક સું, રહ્યો જોવા ધરીધીર,
રામનો વીયોગ હુંથી વેદાતો નથીરે,
હાય શુ કરને જહિં ક્યાં ખચીત, શોક સાગર, ૫૮

ભરત--(માતાના ચરણમાં પડીને)કુંવરી કુંવર મારા લાડકા એરાગ

મુજમત માત જો હોયતો, એહ વાતમા જાણુ.
કલ્પ કોટીએ હું નરકથી, નિકળું નહિ નીરવાણુ; મુજમત.
આલ્મણ ગુરૂ વળી ગાયને, નારી વધનુ જે પાપ.
લક્ષ પ્રકારે આ લોકમાં, નિશ્ચે ભોગવું આપ; મુજમત.
હરી હરવેદને નીંદતાં, પામે જન ગતી જેહ.
સાચું કહું સમ ખાધને, પામું હું ગતી તેહ. મુજમત. ૫૯

મુમંત--(પ્રવેશ કરીને) છંદ સાર્દુલ વીકીડીત.

કાવ્યું છેજ ક્રમાર શ્રેષ્ઠ ગુરૂગે ધારી હવે ધીરને.
રાજની બટતી ક્રીયા કરિ બધી રાખો ચીત સ્થીરને;
ચાવાનુંજ સદાય થાય ન મટે કોટી ઉપાયો કરે.
માટે ભર્ત સમર્થ સર્વજનને સીદ્ધીજ શાંતી ધરે;

(પછી ભરત પોતાના પીતાની દાહ ક્રીયાદી સર્વ ક્રીયા કરી નીપજ થાય છે અને ગુરૂ તેમને ગાદીએ બેસવાનું કહે છે ત્યારે.)

ભરત-હમરે। પ્રીતમ પરદેશના સદેશવાન આયોમે કૈસેકરૂ સૈયા

પ્રભુને કાઢયા માતે વનમા, વતનમાં રહ ગુરૂ શું કરૂ હવે, પ્રભુને ટેક થઈ અપરાધી વધારી ઉપાધી, મુખને દેખાડું કેમ જનમાં. વતનમાં માતની કુટીલતાને જોતાં વિચારી, ધીરજ ધરાતી નથી તનમા. વતનમાં પણ જો રમ્મં ઘોતો પ્રભુને મળ્યાથી, શાંતીવળે મારા મનમા. વતનમા ૬૧

વસીઃગુરૂ- નદકુવર નટવર આઘયોરે અટારીયા મોરી આજરે

ભરત કુંવર શુભં વચન કહ્યું, ધરી મનમા રૂડી હામરે (૨) ભરત ટેક.

મળવાને જેમ આહો તમે, તેમ આહો પ્રજા તમામરે

સુખે આલો સૈને તેડી, જ્યાં વસે રામ ધનશામરે. ધરીમન માફી વીનવીને સમજાવી રાને તેડી લાવશું ગામરે.

નદીતો પછી આશા કરે જોવી, તેવું કરસું કામરે; ધરી મનમાં આલો હું પણ સાથ આવું, જઈ મનાવીયે સુખધામરે.

અંધોઅરત પુરતો કરી પળીયે, મળીયે જઈને રામરે, ધરી મનમા ૬૨

(ત્યાર પછી સરવે માતાઓ અને પ્રજાના લોકોને સાથે લઈ ભરત શત્રુધન મુખંત અને ગુરૂ વીગેરે સહુ રામને પાછા વાળી લાવવા જાય છે તે ગંગા કીનારે પોચે છે તેને જોઈને ગુહરાજના મનમાં આ બધી સૈન્યા લઈ ભરત રામને દુખી કરવા જાય છે એવો વેહેમ પડવાથી ભરતની સામે આવેને)

ગુહરાજ-કહોજી આપદેશ કીયો વેશ, ખુબ ન્યારો. એ રાગ.

કહોજી આપ ગામ, અને નામ, સું તમારું,

નામ સું તમારું, તનમન ધન વારં.

કહોજી ટેક

સૈન્યા અપાર આ સાથ લહોને, વનમાં વ્યાવ્યાઓ શા સાર. કહોજી.
સાચું કૌશલ નહીં ત્યાં સુધ્ધી તમને, ગંગાની પાર નહીં ઉતાર. કહોજી
ગુહનામેધું હું સેવક રામનો, સમ ખમ સાચું કિયાર. કહોજી.
રામ સાથે જો વિરોધ તમારે, નકકી તો જીવ કરવું ધાર. કહોજી. ૬૩

(૧૬) ભરત ગુહરાજને પ્રીતી સાથે પોતાનો અભીપ્રાય જણાવી
તેની સાથે મીત્રતા કરેછે તેથી ગુહરાજ લેમની પરોણાગત કરી પોતે
પોતાના કેટલાયેક માણસો સહીત ભરતની સંગાતે જાય છે અને તે
સરવે ચીત્રકોટ પાસે આવી પોહોએ છે તે વાતની ખબર રામ તથા
લક્ષ્મણ ને પડતાં)

લક્ષ્મણ—મંડપ રમ્યો આજ બનીઆર આજ એની બેની એરાગ

આવેછે શાને કાળ(ર) લીધું રાજ તોય પણ ભરત, આવેછે. ટેક
ખડુ રંગ રંગ તુરંગ, અને પુષ્ટ અંગમાં તંગ, વળી સાથ પદાતી અપાર
વાદનો અનેક પ્રકાર, આ વનની માંધ નીરધાર, સાથમા લેખ આજ(ર), આવેછે
હું સમજી ચુક્યો મનમાં, હક ડુઆવી કાઢ્યા વનમાં, તોપણ છે એકલરામ.
જાણી ધરોને ધણી હાગ ધાર્યું કરવાને કામ વીચારી મનમાજ(ર), આવેછે

(બોલતાં બોલતાં ક્રોધાવેશમાં આવી ધનુસમા બાણ ચડાવતાં)

• જીવુ દાસ તમારો હું છતાય અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
એના મનનું ધાર્યું નહીં થાય, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
અહો કાળ વિષમતા શી ધરા, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
કુપાદ ત્રાણું ચડવા ચહ્યું સીરા, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
બલે આવે બે ભાષા દળસાથ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
ઉભો ચાપ બાણ હું ધરી હાથ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.

પ્રભુ શેત્રંગપણું મારે આજ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 ભરતને હું દેખાડું રણમાજ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 તમ નીરાદરનું રણ જેહ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 ખેજી ભાઈને આપુ નીસ દેહ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 બલો લાગ મળ્યો છે આ દીશ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 પાછળની પ્રગટ કરી રીસ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 દળે ગજદળ જેમ મૃગરાજ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 લીયે ઝપેટી તેતર ને ખાજ, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 તેમ ભરતને શેન્ય સમેત, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 ભાઈ સાથે સુવાડું રણ ખેત, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 આપો આપો રણ રઘુરાય, અન્યાય આ સંખાય નહીરે.
 આવી રહી હવે તો હદ હાય, અન્યાય આ સંખાય નહીરે. ૬૫

(એટલામા ભરત આવી પોયે છે અને રામના ચરણમા પોતાનું શરીર નાખીને)

ભરત—

શ્રગધરા છંદ.

પાહી પાહી તમેછો ભવ બય હર દે દીનખંધુ દયાળુ,
 રાખો રાખો મને જો નિજપદ નિકટે તો મટે મુખ કાળુ;
 જેવો તેવો તમારો નયિજ અવરનો સત્યવાણિ ઉચાર,
 આપો આપો હવેતો જન મુખ કરતા ચર્ણનું શર્ણુ પ્યાર. ૬૬

(રામચંદ્રજી અત્યાનંદથી ભરતને છાતીમાં ધાલી મળે છે. એટલામા શુરૂ વીગરે અન્નેધ્યાનો બધો સમાજ આવી પોયે છે અને રામ તથા લક્ષ્મણ સર્વને મળી ઘટતો સત્કાર કરે છે ને પીતાનુ મરણ જાણે છે ત્યારે)

(૩૯)

રામચંદ્રજી-જય જય જગા ધીરાજ શ્રી નીવાસ પ્યારા. એ રાના.

અરરરર હાય પીતા, જુલમ શો ગુનયો; (૨)

જુલમ શો ગુનયો, જખમ ગેળી મને માયો અરરરર. ટેક.

આપ વીના જગ મોઝાર, કોણ બોલુ સાંહકાર;

કરિ તે નીરધાર, આજ વાણુથી ઉતાર્યો. અરરરર.

કરિ કરિ અપાર પ્યાર, લાડના લડાવનાર;

રખડતો મુકી આ વાર, સ્નેહ શું વિસાર્યો. અરરરર.

મારો માતાં વિજેમ, થમા તમે કાળ ભોગ;

હાય તે હું રહ્યો આરોગ્ય, પ્રેમજ પરવાર્યો. અરરરર.

સત્યવંત ને ધીમાન, જાહેર જગે જહાન;

ધીર ધર મહાન, હાય વારહથી વીડાર્યો. અરરરર. ૬૭

(રામને શોક કરતા જોઇ વસીષ્ઠગુરુ માનોપદેશ કરી શાન્તી પમાડે છે પછી સર્વે સુખ પામીને ત્યાં રહે છે અને કેટલેક દીવસે રામથી જાનાં રીતે ખાતગી સભા બરી બરતને પુછે છે.)

વસીષ્ઠ-તુમ હો દીનાનાથ રામજી ભક્તનકે હીતકારી તુમએ રાગ

કહો સુનણુ બરત હું પ્રધુ, પ્રીત ધરો તમને આવાર,

કેમ કરી તરી જઇએ આપણે, શોક સોંધુની પેલીપાર;

નીતી નીધાન શ્રીમાન રામતો, સ્વય એક વચની નીરધાર,

ધર્મ ધુરીણ બાનુ કુળ બાનુ, સ્વવશ સર્વ ચલવે સંસાર.

સત્ય સોંધુ પાળક શ્રુતી શેતુ, જન્મશક્ષ્ણ જગ મંગળકાર,

ગુરુ પીતુ માત વચન અનુરાગી, ખળદળ દળણુ ધયો અવંતાર;

નીતો પ્રીતી પરમારથ સ્વારથ, કોઇ ન રામ સમ જાણુનહાર,

તે સાથે ચતુરાઈ આપણી, કેમ ચાલશે કરો વોચાર.

આપણુને અભીષેક રામતો, સુખદાયક છે સર્વ પ્રકાર.

ખણુ શી રીત આવે પ્રજા પુરમા, કો ઉપાય કરીયે ધરીપ્યાર.

૬૮

ભરત—સૌવીચારી (૨) સાથે લીધો તાળી. એરાગ.

જાઉ વારી (૨) આજ જાઉ વારી, મારી ભાગ્ય દશાને જાઉવારી. ૨૬.
તત્વ દરશી અને ત્રીકાળ જ્ઞાની, બોલો આવુ શું વીચારી. મારી.
પણ નહારી મારી ભાગ્ય દશા જોઈ, આજે ગયા હામહારી. મારી.
નધતો તમે વાંધી અંક છેકીને, નર કીધો ટાળી નારી. મારી.
તેજ પોતે પુછો ઉપાય મુજને, છે ગતી કાળનીજ ન્યારી. મારી. ૬૯

ગુરુ—પાટણના નૃપ નથી તુજ મેલે પદમણીનારી. એ રાગ

ધીરજવાન થઈ ભરત વદો શું ઓણુ વચન આવું. ૨૬.
પેસી ભુમા જાનું, પડયું એમ મારે શરમાવું.
ધાર્યો ઉપાય મેં પણ, તમને કેતાં બોઠપ લાવું; ધીરજ. ૨૬.
એકને તજતાં કુળ ઉગરેજ, ત્યાગનો પંડીત તુર્ત કરેજ,
રીત નીતીની એવી જોજ, તેમ હું તમને જતાવું; ધીરજ.
તમે બે ભાઈ જાઓ વનમાય, પુરેં પાછા વાળી રઘુરાય.
તોજ તમ મનનું શંકટ જાય, કોનો હું પ્રભુને સમજાવું. ધીરજ. ૭૦

ભરત— એવીરે રંભા જાણી જાવા કેમ દઈયે. એ રાગ

જેવીરે વાણી બોલ્યા, તેવી કરો સાચી. ૨૬
કપા કરોને નાથ કહોછો, તેમજ કરો નીસંક.
કળંક સીર આવેલું ટાળો, દાસ ગણીને રંકરે; જેવીરે.
પ્રભુ તમારી સાથ પધારે, અવધ પુરી પાવન.
રેસું જઈ વનમાં ભવ આપો, હુંને શત્રુધનરે; જેવીરે.
સમાજનો સાથે લૈ ચાલો, જહાં રઘુકુળ બાણ.
આપો કળ જગ જન્મ ધર્માનું, બોલ્યું કરો પ્રમાણરે; જેવીરે. ૭૧

(પછી સર્વ સભા ઉડીને શ્રીરામચંદ્રજી પાસે જાય છે અને)

ગુરુ— (રામને કેહેછે) રાગ દીપી.

તમે રામ છે સુખણ દીન બંધુ, ધર્મ નીતી ગુરુ મનનાજ સૌંધુ,
જગત જીવના ઉરે પ્રકાશનારા, સૌનો ભાવને કુભાવ જાણનારા.
પ્રભ માતને ભરતનુ હીત થાય, કરો તેમજ વીચારીને ઉપાય,
નોય ગરજવાનને ગતી જરાય, પોતાનોજ દા જુગારીને જણાય:
તેમ વણિ વણિ વડું હું જેલ કાંઈ, તે તમામ ભર્ત સ્નેહમા તણાઈ.
ભાયપ ભક્તિ રેણી ફેણીને સ્વભાવ, શાંત પ્રીતી રીતી નીતિના દ્રઢાવ
સમર્થ ભર્તના બધાય ગુણ જોઈ, મતી ભોળી મારી થઈ વીચાર ખોઈ.
તેથી વાર વાર કહું તમોને આજ, મરજી ભર્તનીજ રાખિ કરો કાજ; ૭૨

રામચંદ્રજી--પ્રભુ તારા નામની લે મોઢ લાગી, એ રાગ

સુણો સભા સદીત ગુરુ સુખદાઈ, મારા મનની સમજ કહું આંઈ. સુણો
ગુરુ પદ કે પીતુ પદની આણુ મને, સાચું કહું સમજાઈ.
સદ્ગુણવંત પ્યારા મારા ભર્તથી, જાણુ ન જરિયે જુદાઈ; સુણો.
થયો નથીકે થવાનો નથી કાઈ, ત્રેણે ભુવન વાંચે ક્યાંઈ.
તેમજ ખોળી જોતાં જગમા નથી, ભરત સમો ખીન્ને બાદ; સુણો.
હુથી નાના વળી પાસે બેસલાની, સુખપર કરતાં વડાઈ.
તેજા વળી ગુરુ સનમુખે જાણી, જનકિયું મન સંકોચાઈ; સુણો.
શેવ્ય શેવકતાનો ધર્મ વીચારીને, ભર્ત કહે ચીત ચાઈ.
ખચીત કરોશ હું તેજ પ્રમાણે, છે તેમાંજ મારી ભલાઈ; સુણો. ૭૩

ભરત--(શલા વચેં ઉભા થઈ હાથ જોડીને) રાજ હઉમે કોમકા.

કહું કહાવું સુ હવે હે સ્વકુળ કૈવલચંદ.
આપ તથા ગુરુને ખુશી જોઈ નાશ થયા દુષ્પદંદ;
નીજ ડરથી ડરાવ્યો હતો શું કર અવરપર રોશ.
થતાં દીસા ભ્રમ આપણો રવીનો કદાચ કેમ દોશ;

નીચ જગતમા છો પ્રભુ તમે એકજ બક્ષા સદાય.
 થયુ બહુ જગતુ બધું તે તમ બલાદથી થાય;
 સુર તર સરખા છો તમે શેવ્યે સમાન સુખકાર.
 ઉંચ નીચ જોતા નથી સૌને ડું અભીમત દાતાર;
 આપ અને ગુરુ દેવનો જોઇ સર્વ પ્રકારે રનેહ.
 ટળ્યો ક્ષોભ મનનો હવે નવ રહ્યો કાંઈ સંદેહ;
 કરો પ્રભુ જેથી હવે નીજદાસ તણું હીત થાય.
 જે કરવાથી આપનુ વળી દીલ ન જરાય દુભાય;
 સ્વામીનુ દીલ દુભવી જે સેવક નીજ હીત ચાય. •
 તો તેના આ લોકને પરલોક નાશ થઇ જાય;

૭૪

રાગ કટ્યાણી.

વીનંતી આટલી, સુણી મારી આ શમે.
 જણાય જોગ્ય તે પછી, કરો પ્રભુ તમે; વીનંતી. ટેક.
 સજી સાજ અજીશેક તણો, લાગ્યા છેવે આ હામ.
 મન માનેતો સુરજ કરો, હું પદમા કરું પ્રણામ; વીનંતી.
 મને અને શત્રુધનને, જવા ઘો વનમા નાથ.
 સાનુજ સીતા પુરે પધારો, કદંધુ જોડી હાથ; વીનંતી.
 તેમ નહોતો કપાય બીજો, સુણો વળી શ્રીરંગ.
 લક્ષ્મણને પાછા વાળો, હું આવું આપની સંગ; વીનંતી.
 તેય ન રચેતો હું ને લક્ષ્મણ વળી શત્રુધન.
 રોહ ધરી ત્રૈલે જણ વસીયે, જામને સાથે વન; વીનંતી.
 અને પધારો પાછા પુરમા, તમે સહીત સમાજ.
 હવું કેવાનું તે મેં કીધું, કરો ગમે તે કાજ; વીનંતી. ૭૫

ડું ઈંછા પ્રમાણે.

(એવામાં જનકરાજ આવવાના ખજર મળવાથી સમાજનો સાથે રામચંદ્રજી તેમનો સામા જઈ તેડી લાવે છે અને પરસ્પર લગ્ન મળી દસરથ રાજને સંભારી જનકપુર તથા અન્નેધ્યાનો સમાજ ધણો શોક કરે છે તેને વશીષ્ઠજી તથા સતાનંદ સમજવી શાંત પમાડે છે અને ત્યાં રહે છે પછી જીજ્ઞે દીવસે)

વશીષ્ઠમુની-(જનકરાજને કેછે) કેાન ગલીગયે શામ બતાદેશખી

રામે કહ્યું મને આમ, વીદેહ સુણો રામકહ્યું મને આમ. ટેક

આપ અને વળી, જનક એ મળી, કપા કરીને કરો કામ; વિદેહ.

સમજાવિ રીતે, ભર્તને પ્રીતે, હર પમાડી આરામ; વિદેહ.

આવી આચાર્યા, ઘણા દીવસ થયા, તેડીને જાઓ હવેધામ; વિદેહ.

માત પ્રજા સહુ, દુઃખ પામે બહુ, મનમા હું સોચું આડેજામ; વિદેહ. ૭૬

જનકરાજ-- એડા બાધ બુડતો તારો એ રાગ

ધીક ધીક જ્ઞાન મારાનેરે, આયાં હું આવિયો શાને. ટેક

રાજાને રામને વન મોકલતાં, તર્ત તજ્યાં નીજ પ્રાણ;

વેડી શક્યા ન વીજેગ ધડીતો, પ્રેમ ક્યો પરમાણ.

ધન્ય છે ધન્ય રાજાનેરે, આયાં હું આવિયો શાને;

હાય હુંતો હવે વનમાથી પણ, વનમા મોકલી રામ.

• આનંદથી ઘેર જમશ પાછો, કરી પુરાથી પુર કામ;

ધીક મુજ વીદેહતા નેરે, આયાહું આવીયો શાને: ૭૭

(પછી જનકરાજ તથા વશીષ્ઠ ગુરુ એક મત કરી ખાનગી રાખા બરી ભરતને કેછે)

વશીષ્ઠગુરુ } --ભરતરી બ્રાતા વીચારીને તમે કરો હુ ઉપર કોપ
જનકરાજ }

ભર્ત સમર્થ સુણો તમે કરિ સંસય સર્વનીપાત. ટેક

છો કપા પાત (૨) વળી રાખવના લધુ બ્રાત.

શો ઉપાય કરવો હવે કહો દીલ જોડીને વાત; ભર્ત.
 પ્રભુનો સ્વભાવ (૨) તમે બહોળો બલી ભાત
 ધર્મ ધુરંધર કોઈનું દુષ્ણ બેઠું શકે નહીં તાત; ભર્ત.
 તે બેઠું આજ (૨) એક રાજ સમાજ વિખ્યાત.
 ધર તણ વનદુષ્ણ વેઠતાં સૌ પ્રજા પરી જન માત; ભર્ત.
 મનમા મુંઝાય (૨) તેથીજ રામ શાક્ષાત;
 માટે વીચાર કરીને હવે રસ્તો કાઢો કોઈ જાત; ભર્ત. ૭૮

ભરત-- લયલી લયલી પુકારમે બનમે એ રાગ

ગુરૂ આપને તીરે હુતી રાજ, કૌસીકદાંક મુનીનો સમાજ.
 સચીવાદાંક સરવં સમાય, પુત્ય વડેલ મળી એક આંચ;
 છો સહુ મને શીખ દેનારા, પીતા સરખા મુબેચ્છક મારા.
 સીસુ શેવક તે મુને બળી, આપો શીખ સારી રનેહ આણી;
 છતાં પુએછો મું આ કેકાણે, દીન દુખીયો છકિ હુ ટાંણે.
 નાને મોઢે વડું વડીવાત, દૈવ રહેયે ક્ષમા કરો તાલ;
 નીગમાગમ પ્રસીદ્ધ પૂરાણે, શેવા ધર્મ કહ્યું જગ જાણે.
 સ્વામિ ધર્મ સ્વાસ્થને વિરોધ, જેમ બધિરને પ્રેમ પ્રભોધ;
 માટે રામની મરજી સપ્રેમ, સંચવાય ધરમ જન એમ.
 કરો કામ સરવં મને જાણુ, જેમ સર્વનું થાય કલ્યાણ; ૭૯
 (ભરતનું બોલવું સાંભળી રાજ થઈ સરવે રામની પાસે જઈ કહેછે
 કે અમે બધાય તમે કહો તે કરવા તૈયાર છીએ. ત્યારે)

રામચંદ્રજી-- દયાળુ દેવ કપાળુ તું. એ રાગ.

જનક નૃપને ગુરૂ પ્યારા, તમે સીરે છવછો મારા,
 છતાં સીદ બાર હું રાખુ, શોભે નહીં સત્ય હું બાંધુ;
 માટે તમે એક મન ટેવી, મને આજ્ઞા કરો જેવી,
 નક્કી માથે ચઢવી લહુ, શોગન આપના હું ખાઈ કહું. ૮૦
 (રામનું બોલવું સાંભળી સર્વે વીચારી રહ્યા પછી કોઈ કાંઈ બોલ્યું નહીં ત્યારે)

ભરત--(રામને પમે પડીને)દેખ્યા નહી કંઈ સાર જગતમેં એરાગ.

તમ વીન પ્રાણુ આધાર. કહે કોણ તમ વીન પ્રાણુ આધાર,
કોમ દુખ મનવે ન કરાણે, તમ વીન પ્રાણુ આધાર. ૨૬.
તમે પ્રભુ તમે માન પીતા ગુરુ, તમે સ્વામી શુભદાર,
આશ્રીતના ગુણુ આદર તમ સમ, તમેજ છો સંસાર;
તમેજ છો સંસાર કહે કોણ. તમ વીન પ્રાણુ આધાર,
તેમજ હું સમ હુંજ જગતમાં, અવગુણનો ભંડાર,
ગામ તગવ્યું તોય પજવયા, આજ આઘ્યો આ દાર,
આજ આઘ્યો આ દાર, કહે કોણ તમ વીન પ્રાણુ આધાર,
આપ ગરબુની આણુ મને કહું, સત્ય વચન આવાર,
શ્રદ્ધે કોણ આગ્રા તમ ટાળી, સકળ વીર્ય મોઝાર,
સકળ વિગ્ધ મોઝાર કહે કોણ, તમ વીન પ્રાણુ આધાર,
તે આગ્રા અનુસાર મેંય પણુ, ચલાય જે નીરધાર.
તોજ લાભ જગ જન્મ ધયાનો, પમાય સર્વ પ્રકાર,
પમાય સર્વ પ્રકાર કહે કોણ, તમ વીન પ્રાણુ આધાર, ૮૧

રામચંદ્રજી—મેહતાજીરે મહીનું મુલ બતાવું એ રાગ

ભાદ્ય મારારે, સુણો ભરત સુખ કારી; તમે ધર્મ ધુરીણુ અવતારી.
લોક વેદેરે, પુરી નીપુણતા તમારી, સું કર વખાણુ વધારી,
પીતુ આગ્રા પ્રતેં જીવે ધારીરે, શી છે કર્મ તમારી ને મારીરે;
માટે આપી મદત મને સારીરે, પાળવાઘોરે બાપુ હું જાક બલહારી. મુણો.
માતાઝોરે, વેડે સંકટ વન મારી, તેમ પ્રજા પણુ છે દુખીયારી,
તેથી અવધપુરીમાં પધારીરે, મનમાંથી સંસયને વીદારીરે;
ગુરૂશિવા કરો ગણી પ્યારીરે, ભલું સૌતુરે, ગુરુ કપાજ કરનારી. મુણો. ૮૨

ભરત—શું નટવર વસંત થેધ થેધ નાચી રયો. એ રાગમાં.

જે અવધ વીતાવી અવધ આવ્યા નહી, આવ્યા નહી, ખગર કાવ્યા નહી. ૨૬
તો મુજ પ્રાણુ શરીરથી, જાસે તુર્ત જરૂર,

માટે જલદી પધારજો, દયા લાવી ભરપુર;
 નક્કી જાણુધુ તમે પોતાના દાશને, (૨)
 દોશેથી રોશ હર લાવ્યા નહી, લાવ્યા નહી ને 'દુભાવ્યા નહી. જો.
 તમે ન આવો ત્યાં સુધી, પણ કરીને કહું આજ,
 વંદીઆમ વસીશ હું, નહી જાઉં પુરમાંજ;
 પ્રભુ લેજો મારી સંભાળ, જાઉં વારીરે.
 તમે અનાથ નાથ દયાળ, ખીરદ વીઆરીરે,
 વળી કહું કરજોડીને, આપો કાંઈ આધાર;
 જેથી આ દીન દોહલા, જતાં ન લાગે વાર.
 જાણીશ તો હું મારા દુખના દીવશ તમે;
 કૃપા કરીને કઢાવ્યા સહી, કઢાવ્યા સહી, તમે આવ્યા સહી. જો. ૮૩

(ભરતનુ કેહેવું સાંભળી શ્રી રામચંદ્રજી પોતાને પેરવાની આખ-
 ડીયો આપે છે તે લઈ ભરત પોતાના માથા ઉપર ધારણુ કરી ત્યાંથી
 ચાલતા તૈયાર થાય છે ત્યારે રામ લક્ષ્મણુ અને સીતા સરવેને મળી
 શુર તથા સુમંત અને શત્રુધનને રાજની તેમજ પ્રજાની બલામણુ કરી
 કેટલેક સુધી વળાવી પાછા કરી ચીત્રકોટમાં પોતાને આશ્રમે આવે છે .
 અને જનકપુરનો તેમજ અન્નેધ્યાનો સમાજ પોત પોતાને ઠેકાણે જાયછે.)
સરવેપાત્રોસાથે-આજે આનંદ આનંદ થેઇ થેઇકાર થયો એ રાગ

આજે આનંદ આનંદ જય જયકાર છયો. (૨)
 રાક્ષસ તમ કૃપાયે, ખેલ પરીપુર્ણ થયો; આજે
 જય જય દીન બંધુ, જય કશ્યાપના સીધુ,
 પ્રીતે તમ પાપ વંદુ, (૨) જય. જય. જય.
 ચાડ ચર્ણુ તણા શર્ણુમાં હું આવી રયો; આજે.
 જેહ પદને પ્રતાપે, પિઝાતા પોતાને પાપે,

(૪૭)

અર્ધમો ઊંઘાર્યા આપેં (૨) જય. જય. જય.
 નેહ પદ તેહમાં ખચીત છે મે ચીત ચહ્યા, આજે.
 તમે નેં શ્રદેવો સારાં, સાથે લક્ષ્મણ પ્યારા,
 તપસ્વી રૂપેં મારા (૨) જય. જય. જય.
 રહ્યા ધ્યાનમાં તે લાભ જન્મનો મેં લહ્યા; આજે.
 ઝોઝાં વીશમાં બેંતાળી, § મારગશરતી રૂપાળી,
 એકાદસી અંજવાળી (૨) જય. જય. જય.
 રાધવ વન વીહાર રાગજી મેં પુર્ણું કહ્યા; આજે. ૮૪
 (બોલો શ્રી સીતા રામચંદ્ર દેવકી જય.)

સમાપ્ત શ્રેદં નાટકમ્.

તૈયાર છે. તૈયાર છે. તૈયાર છે.

રાધવ પ્રતાપ સુર્યોદય નાટકની સુધારા વધારા સાથે આ-
 મતી ખીજી છપાઈને બાહ્યાર પરી સુકી છે. મારે જેમને મગાવાની મરજી
 હોય તેમજો તાકીદે મગાવી લેવી. ખીજી આવૃત્તીમાં પેલી આવૃત્તી કરતાં
 ત્રણ પ્રવેશનો વધારો કરવામાં આવ્યો છે તે એવી રીતે કે રાવણનો
 દીગચીજય તેમજ રાવણના જીલમથી કંટાળેલા દેવોયેં ક્ષીર સાગરે જઈ
 નારાયણ પાસે કરેલો પોકાર અને તેથી પ્રસન્ન થઈ બગવાને તે-
 મ્મી કરેલી શાંતવના. તથા દેવોને વાન્નર જાતીમાં અવતરવાની કહેલી
 આજ્ઞા તેમજ રામ લક્ષ્મણ ભર્તૃ શતરૂઢનનો જનમેલછવ અયોધ્યાવાસી
 પ્રજાનો આનંદ વીગેરે બાબતો તદ્દન નવા રામોથી દાખલ કરવામાં આ-
 વેલ છે. કીમત માત્ર ૦-૨-૦ બેજ આતા રાખવામાં આવેલી છે જે-
 થી થોડે પૈસે ઘણો લાભ લેવા સુકવું નહીં.

લી. ડકર. રામજી વશરામ—ભગત
 બંદર ધોલેરા—શાકપીઠ

§ વીશ સૈકામાં બેતાળી ઝોઝાં-સંવત ૧૯૫૮

જુનાગઢ નીવાસી આચાર્ય શ્રી કમળ નયના

આચાર્ય સ્વામીને વંદના અષ્ટક.

છંદ સાર્દુલ વીક્રીડીત.

ભાર દાઝ કુળાંબુધી સુભગના પુણેં દુશોળે કળા,
નેં શ્રીમ ગદુરંગ દેશિક તણા ખ્યારા ગુણેં નીર્મળા.
જાણ્યો મેં શુભ સંપ્રદાય પથને ચાતાં કૃપા જે તણી,
વંદુ તે x પદમાક્ષ દેશિક ગુરૂ આચાર્ય ચુગમણી. ૧

જેણે મુંબઈ પુરમા કરી શભા ઝોતિ દયાનંદને,
મુર્તી મંડન નામ અંથ રચીનેં ટાળ્યાં દુખો દંદને.
શેભાવી શુભ શાસ્ત્રી નામ જગમાં ખ્યાતી વધારી ધણી,
વંદુ તે પદમાક્ષ દેશિક ગુરૂ આચાર્ય ચુગમણી; ૨

જેણે સ્વાશ્રીતનાં અમીત ભવનાં સંકષ્ટ સ્તેષેં લર્થેં,
દૈ પાંચેં અધિદાર નારી નરનેં મોક્ષાધી કારી કર્યેં.
અર્ચાવાદ વિવાદ વાદીજનની ગર્વિષ્ટ ત્રતી લણી,
વંદુ તે પદમાક્ષ દેશિક ગુરૂ આચાર્ય જુગમણી. ૩

જન્મી કિતરદેશ બેશ વયજે આવી વશા સોરડેં,
શાખા ગોવરધન પોઠ શુભની સ્થાપિજ જુનેગઢેં. *

શ્રી રામાનુજ સંપ્રદાય સદુચી આવી કરી યોગણી,
વંદુ તે પદમાક્ષ દેશિક ગુરૂ આચાર્ય ચુગમણી; ૪

આત્મું શ્રેય સદૈવ સર્વ જનનુ વાત્સલ્ય પ્રીતી ધરી,
ધાર્યુંના અભીમાન માન મળતાં નૈમિષ્ઠ માયેં કરી.
શેન્યા શાન્ત ચીતેં શ્રીરંગ પ્રભુને દ્રાવિડ ગાથા બણી,
વંદુ તે પદમાક્ષ દેશિક ગુરૂ આચાર્ય ચુગમણી. ૫

(૪૯)

નાથાર્યા દિશ કારિયા મુન ગુર શ્રીભાષ્ય કારાંદીનો,
 જ્નેયો વૈભવ બન્ધ દક્ષિણ વિશે પ્રીતે પધારી બધો.
 નેતે વૈભવ સાથ જીર્ણ દુર્ગે સ્થાપ્યાજ લક્ષ્મી ધણી,
 વંદુ તે પદ્મભક્ષ દેશિક ગુર આચાર્ય યુગમણી.
 જ્નેને સૌમતે વ્રાદિ ધર્મે ગુરુએ જાણી ઉરે કેસરી,
 નાંસી દુર જતાજ નામ મુણતાં પાસે ન જતા જરી;
 યેવા તીક્ષણતા છવાય કદીયે કોધીન વૃત્તો બણી,
 વંદુ તે પદ્મભક્ષ દેશિક ગુર આચાર્ય યુગમણી.
 શાસ્ત્ર સંગુણના નિધાને જનના ત્રાતા દયાળુ પુરા,
 ને નારિતક મતાવશ્યો જનના સાક્ષાત શત્રુ શુરા;
 જાણીને ઉરમાય રંગ ગુરુએ કીધાજ આર્ય ગૃણી,
 વંદુ તે પદ્મભક્ષ દેશિક ગુર આચાર્ય યુગમણી.

માલિની વૃત.

નિગમ ધરમ એહે, સર્વદા રક્ષનારા,
 યનિવર ગુરુજની, આગતા પાળનારા;
 શકળ ગુણ કહુ તે, રામજી શુ તમારા,
 કમળ નયન સ્વામી, હું નમુનાથ મારા.

શ્રીમતે રામાનુજાય ચરણૌ સરણં પ્રપદ્યે

શ્રોઝ્યતી.

સમાપ્તમ્

અગાઉથી ગ્રાહક થઇ આશ્રય આપનાર સાહેબોના નામની યાદી.

બંદર ઘોસેરા.

- ૨૦ રા. રા. ત્રિભોવનદાસ ગોવીંદજી મ્યુનીસીપાલિટીના માણુ જેરમેન સાહેબ.
૧૦ રા. રા. કાશીરામ ગભાઈ જ્ઞાની
૧૦ રા. રા. મણીલાલ વિહલભાઇ, ઉનડકાટ
૫ રા. ભાઇ દામોદર હરજી ઝવેર સોનૈયા
૫ રા. રા. કુમેરદાસ ભાણુજી હંકર દાવડા
૫ રા. રા. હેમરાજ ગોકળભાઇ અઢીયા
૫ રા. રા. મુનીલાલ ગાંડાભાઈ ઉનડકાટ
૫ માનત કલ્યાણુદાસજી સેવાદાશજી શાધુ
૪ રા. પાટેક ભગવાનલાલ આમરજી વૈદરાજ
૩ રા. રા. લીભોવન ગીરધરદાસ કારીયા
૨ રા. રા. ચીકા વનમાલી ખંધડીઆ
૨ રા. રા. મોહનલાલ વનમાળી ખંધડીઆ
૨ રા. આધડદાસ રણછોડ કણક્રાટીયા
૨ રા. હંકર તલકશી ગોવંદજી પોંદા
૨ રા. ગોપાળજી દીયાળલાલજી એકલવેણા
૨ રા. મુનીલાલ પ્રેમજી ગોવીંદજી એકલવેણા
૨ રા. હંકર ત્રિભોવન કુમેર ગણુના
૨ રા. હંકર ગોવીંદજી ભાણુજી દાવડા
૨ રા. દયારામ વીસ્વનાથ પંચોળી

- ૨ રા. ગોવીંદભાઇ ગોકળભાઇ પટેલ કરમચંદવળા
૨ રા. ખોળા ગુલામઅલી કાળીદાસ મુખી
૨ રા. રોહ જમનાદાસ ત્રીકમ ગીરધર
૨ રા. રા. ત્રિભોવન ખુશાલ મહેતા
૨ રા. રા. હિરદલાલ સંકરલાલ રાવળ કદીપુર
૨ રા. રા. મુનીલાલ રાંમજી આવજી ઉનડકાટ
૨ રા. રા. હિતમરામ નાંનજી પંચોળી
૨ રા. રા. લક્ષ્મીચંદ બાપુભાઇ મ્યુ.પા. કારકુન
૨ રા. પરી. શ્રીજીલાલ કલ્યાણુજી મ્યુ.પા. કારકુન
૨ રા. રા. હરજીવન લક્ષ્મીરામ જોશી મહેતાજી
૨ રા. રા. નારણભાઇ જીવરાજ શાહ વોરા
૨ મોચી લીભોવન ભગા
૨ હુવાર જીડા પરશોત્તમ હરજી
૧ હુવાર છગન પાના
૧ શૌની મોહન ભદવજી હોરા
૧ શૌની છુદર ભદવજી હોરા
૧ રા. રા. કરજન રમ્યા ઉનડકાટ
૧ રા. રા. પરભાઈકર પ્રાણુજીવન રાવળ
૧ રા. હંકર બેચર બળલ અઢીયા
૧ રા. હંકર કાળીદાસ કંકલ અઢીયા
૧ રા. પરભુદાસ લાલજી કેવળ એકલવેણા

૧ સ. સીપાઇ મમદ બાઈર પોલીસ કનીકેટેબલ
 ૧ સ. સીપાઇ બાપુમીયા કોટરમીયા
 ૧ સ. યા. નાનચંદ હવુ
 ૧ ખોળ લવા ખાનભઈ
 ૧ ખોળ ગલુ અલીભાઈ
 ૧ ખોળ મુશા ખાનભઈ
 ૧ ખોળ છવરાજ નાનજી ભગત
 ૧ ખોળ લવજી જનન
 ૧ મોચી દેવા પીતામર
 ૧ કાઇન્દ કલ્યાણ જનન દસડીયા
 ૧ સુતાર. હરજીવન લાલજી મુળજી
 ૧ કાઈજી કાના જનન દસાંચા
 ૧ કાઈજી જીવા વીરા દસાંચા
 ૧ રજપુત દેવીસંગ રામસંગ બઠી
 ૧ યુગશમા. ભુટાભાઈ અમરસીંહ
 ૧ યુગશમા. બીમસંગજી વખતાભાઈ
 ૧ સ. હકર. મોહનલાલ વનમાળી ધારસી
 ૧ સ. કંસાર ગીરધર પીતામર
 ૧ સ. કંસાર જીરધર પીતામર
 ૧ સ. પટેલ રાંમજી ઝવેરભાઈ
 ૧ છુતાર મનોર પરસોતમ હરજી
 ૧ શા. પ્રેમચંદ મુળચંદ ઝવેર પારેખ
 ૧ સુતાર. હરીલાલ રઘુનાથ

૧ પરી. રતીલાલ મણીલાલ
 ૧ શાધુ. નરસંગદાસ કરજનદાસ
 ૧ શાધુ. સીતારામ દાસજી માહારાજ
 ૧ શા. મોતીભાઈ સુરચંદ
 ૧ હકર. લક્ષમણભાઈ ધનજી જિનડકાટ
 ૧ હકર. અનુતલાલ મુળજી જિનડકાટ
 ૧ હકર. મણીલાલ જગજીવન જિનડકાટ
 ૧ હકર. લવજી મકન અડીયા
 ૧ મુખીયાજી શદારામ મોનજી બરક્કાવાળા
 ૧ શા. મુનીલાલ ગોવંદજી માસ્ટર
 ૧ મોની. કરજન વીરજી
 ૧ યુહાણુ. રામસંગ રાહાભાઈ ભગત
 ૧ કુંભાર લખમણ ગોવંદ [વાંચનાર
 ૨ ત્રવાડી જયશંકર શીવશંકર હળવડવાળા કથા
 ૨ યુગશમા. હાલાભાઈ ભગવતસીંહજી
 ૨ શા. મોહનલાલ જુરાભાઈ
 ૧ પૂચોળી. બાલાશંકર નાંનજી
 ૧ દવે. હરોલાલ બેચર નવાગામના મુખી
 ૧ હકર. વીરદાસ કલ્યાણ માવાણી
 ૧ હકર. રાંમજી રણુછોડ કણુકોટીયા
 ૨ હકર. કલ્યાણ નરસી મકન વળણી પોપટ
 ૨ પટેલ બાબર વરેજભાઈ રાથવાળા
 ૧ શા. માવજી હરજીવન

૧ દર. પરશોતમ લાલજી ખંધડીયા	૧ રા. યુનીલાલ ત્રીભોવન હર
૧ ગાંધી. માણુકચંદ વીરજી	૧ રા. મણીલાલ નાનજી હર
૧ શા. લખમીચંદ નીયાળ	૧ રા. સુતાર હરીલાલ રઘુનાથ
૧ યુગ. જીવાનસીલજી રામાભાઈ ઓનરરી માજી	૧ રા. માણુકલાલ હરીલાલ શાહ
૧ શા. યુનીલાલ હરીભાઈ	૧ રા. વોડીલાલ મણીલાલ શાહ
૧ રા. જ્ઞેશ પરશોતમ ગણાત્રા ભાણુગઢવાળા	૧ રા. ઇશાભાઈ અભરામ સુકરદમ કાવી ખંડર
૧ જ્ઞેશી. દેવશંકર હરખજી ઢવાલાવાળા	૧ રા. મનોર મોતી શાહ
૧ દા. છગનભાઈ ગંધુ પોંદા	૧ રા. લલુ ખુશાલ મોદેવ મેહતા
૧ શાધુ. લાલદાશજી રામદાસજી ભાવનગરવાળા	૧ રા. નરોત્તમ મોતી દીયાળ હર કારીયા
૧ શાધુ. ગોરવરદાશ કીશનદાશ અગશભોરીયું	૧ રા. જીવનજી ઓધડ શાહ
૧ પીખરા અક્ષીભાઈ જાધર	૧ રા. જોગજી વેલસી દાણીવાળા
૩ રા. ઉત્તમરામ પુરશોતમ ખારદતે	૧ રા. રા. મોહનલાલ વનમાળી મારદતે
૨ રા. ઉત્તમરામ પુરશોતમ	૧ રા. જ્ઞેશ નંદુ હર સોદા
૧ રા. ત્રીભોવન ભીમજી મણીયાર	૧ રા. માણુકલાલ હરજીવન હર પુખરા
૧ રા. રામજી ભીખાભાઈ વલ્દાણી	૧ રા. જ્ઞેશલાલ ગોવીંદ કુભાર
૧ રા. જીદાભાઈ ધનજી હર ઉનડકાટ	૧ રા. ગાંડા માધા કોલી
૧ રા. દા. મોહનલાલ છગનલાલ કારીયા	૧ રા. મણીલાલ મેધજી શાહ
૧ રા. જીવજી વનમાળી હર વહાણી	૧ રા. હરો ધનજી હર અશામલીવાળા
૧ રા. ચીકા ગણુ હર ગણાત્રા	૧ રા. જીવા જાદવજી શાહ
૧ રા. માણુકલાલ દુલભ હર કારીયા	૧ રા. હરજી માધવજી કદોશ
૧ રા. ભગવાનદાશ કાળીદાશ હર	૧ યુગશમા પ્રતાપસંગ જેમાભાઈ
૧ રા. જીજીભાઈ ગંધુ હર પોંદા	૨ હર છગન ગોંડા પોંદા
૧ રા. નરોત્તમ વીઠલ હર	૨ શોની જ્ઞેશમ દીયાળ વડોદવાળા

૨૦. રા. ભાઇ હરજીવન રણુછોડ મોદી આરકેતે
 ૧૬. રા. સી.વી. વકીલ (છોટાલાલનો હલદાસ મસરાણી)
 ૧૦. રા. ભક્ષ હરજીવન રણુછોડ મોદી ધોલેરાવાળા
 ૫. રા. રા. જગજીવનદાસ ગીલાભાઇ હંકર
 ૫. રા. રા. ધરમદાસ નાનજી ભગવાન હંકર
 ૫. રા. રા. ત્રીકમભાઇ મોતીલાલ ડિનડકાટ
 ૫. રા. રા. હરજીવન રામજી હંકર
 ૫. રા. હંકર પોપટલાલ હજીવન અંધડીયા
 ૫. રા. હંકર દુલભજી જાવા માવાણી
 ૫. રા. રા. દલભદાસ કાનજી સોની
 ૫. રા. હરજી દીઆળ નથુ
 ૪. રા. હંકર ગ્રાવીંદજી કાનજી અકવાડાવાળા
 ૨. રા. હંકર કાનજી નારણુ અકવાડાવાળા
 ૨. રા. હંકર દામોદરદાસ ત્રીભોવન
 ૨. રા. હંકર મનોરદાસ સપુર સોદા
 ૨. રા. હંકર વરજલાલ જીન
 ૨. રા. હંકર જમનલાલ ખોડા વસન ધોલેરાવાળા
 ૨. રા. હંકર વરજલાલ ગોવંદજી પોંદા
 ૨. રા. હંકર પરસોતમ નાનજી
 ૨. રા. હંકર વોહકદાસ ત્રીભોવન
 ૨. રા. રા. લમોદરદાસ હરજીવનશૈલ દાવડા
 ૧. રા. હંકર દામોદર નેરામ
 ૧. રા. હંકર જાનજી હરજીવન મસરાણી

૨. રા. કાળીદાસ કેશવજી [ડિના વેપારી
 ૧૦. રા. રા. જગજીવન નેશાભાઇ હંકર ફેનસી કામ
 ૫. રા. રા. કરજીવનદાસ જગજીવન હંકર
 ૫. રા. રા. જમનલાલ કાળીદાસ ભટ્ટ માહીમ
 ૧. રા. હંકર કરસન કાનજી વળણી ગોરાસુવાળા
 રંગુન તાણે બ્રહ્મદેશ.

૨. રા. પાનાચંદ તરભોવનદાસ સાલ આરકેતે
 ૧૦. રા. રા. પાનાચંદ તરભોવનદાસ ધોલેરાવાળા
 ૧૦. રા. રા. કેશવલાલ પાનાચંદ તરભોવન ॥
 ૧૦. રા. પરસોતમ કરસન મુકેસેવર નેતપુર
 ૫. રા. હંકર મુળજી મોતીલાલ ધોલેરાવાળા
 ૫. રા. રા. દુલચંદ ભગવાન
 ૫. રા. મંગનલાલ રતનસી
 ૫. રા. રા. લલુ નરસી ચોરડીવાળા
 ૩. રા. પારેખ જગજીવન મકનજી રંગપુરવાળા
 ૨. રા. રા. મોહનલાલ નાગરદાસ ધોલેરાવાળા
 ૨. રા. લખમીચંદ દામોદર ધોલેરાવાળા
 ૨. રા. કાળીદાસ ધારસી મોટા વડવા
 ૨. રા. રા. વજરાંભ વેલજી ધોળહડમતીયા
 ૧. રા. રા. જમનલાલ કચરા પ્રાંતપરાવાળા
 ૧. રા. રા. મોતીલાલ જીવા ધોલેરાવાળા
 ૧. રા. રા. દેવચંદ મંબળજી ધોલેરાવાળા
 ૧. રા. નાલચંદ નેચંદ

૧ મોતી દુલસાણ વાલણ રાજા
કોટ-મુખા
૧ સા. રાજા બગચાન
૧ સા. લીલા દાનસી દેવોન
૧ વવાડીલેક બરખાખા કરસીયા
૧ જવસન દેવચંદ જોડીયા
૧ સા. કમળ જવા મોટી ખીચોરી
૧ સા. લીલાધર ગ્રામબાપ યોરાજી
૧ સા. દામેદર ગ્રામબાપ યોરાજી
૧ વાળંદમનજી હરજી જ્યોતોમલ
૧ હર મુળજી હીરજી જ્યોતોમલ
૧ દેશાઈ બીમબાપ વસનજી વે
કામંકર
૧ સા. જ્ઞવાલચંદ ખોખિયજી કોહરી
લખખલુકા તાલે બહકા.
૨ા. રા. જોગરબાપ બગચાન મારફતે
૧૦ રા. રા. જોગરબાપ બગચાન
ખાવસાર
૧૦ કુચાર શ્રી, સેરસીંહ મોતી
બાપ દરબાર
૫ કુમારશો, મુરસીંહ રામસી
હજી-જુમ્માર
૨ માર્ગશ્રી બા. જ્ઞાપ્ત સાહેબ

૨ બાપ લીજુબાપ વિર્જાંચી
૧ રા. હરે વીરલદાસ આલુંદ
૧ બાટ જાડાક હરે બીખાબાપ
૧ રા. હ. અમરલાલખાનજીવર્જાંચી
૧ રા. સા. આલુંદ વલમ
૧ રા. રોની. ચાવજી અરજી
૧ સાધુ પ્રેમદાસજી જોવીંદરાંમજી
કંડુકા
૨ા. રા. બાપ ખંનજી બીખા વ
હાણી મારફતે
૧ સા. જસરાજ રામચંદ
૧ સા. જોહન મતોર
૧ બાવસાર વરજલાલ ખતાચંદ
૧ બાવસાર લખગીચંદ વલમ
૧ બાવસાર મોહન કુગર
૧ પોલીસ લખગીસંકરજીવન
૧ બાવસાર ઉર્મશી કવેર
૧ પોલીસરાંમજીલામશોવાલાબાપ
૧ બાવસાર લવજી ચકા
૧ કલારા કરસન કલક
૧ સા. નારજી નાગર
૧ સા. લજી મોતી રમનાથ
૧ બાવસાર નરસી બજી

૧ સા. ઉર્મ
૧ કંચારાપરરા.
૧ જોર જમનલાલ કલ્. જી
૧ બાટીવા નાગર રજીલક
૧ રોની દુલમ તળકાશી
૧ મોહી મીરધર સામંદસ
૧ સા. પોપટલાલ મોરદાસ
૧ જુકરીધર ચીવલાલ અમરલાલ
૧ સા. મીરધર લજી
૧ પતાલી વીયા પરજી
૧ સા. મગન વલમ
૧ સા. દુવારકા પરજી
અમરદાવાહ.
૨ા. રા. મીરબાપ જગજીવન મારફતે
૫ રવાચી મીમકુલકન પ્રપન્નજી
બાલાજીના મંદીરના પુજારી
૫ રા. બાપ મીરધર જગજીવન
ઉનકાટ ખીખી જોમપરા
૫ રા. લક્ષમીનારાયણ જીવમલજી
૧ રા. મુલાબાપ મોરદાસ મારફતે
૨ા. રા. બાપુબાપ નારજીલસ મારફતે
૧ પ્રદેસ મજીપત મુલાખી

૧ તબેળી સુખલાલ સીતારામ
 ૧ પટેલ મીરાબાઈ રણછીડ
 ૧ ભાઈ ત્રિભાવન માધવજી શૈલેયા
 ૧ મારાજ બળદેવજી કૈલાશજી
 ૧ પટેલ નાથાલાલ લખમજી
 ૧ શા. સુનીલાલનરુચિભાઈ ગાંધીચીતીલાલહરગીવન
 ૧ ખેળા માધવજી મેઘજી ૨ ઠા. પ્રભાઈનારણજી
 ૧ ભુમલી તાણે ભાવનગર.
 ૨ સા. નથુ ભગવાન કિળકીયા સુખ્ય રકુલતામેતાજી
 ૧ સા. દેવશંકર અંબારામ રા. રા. કન્યાશાળના
 ૧ વસાબદાશ કેમજી મેલી આશીષ્ટ સુખ્યરકુલ
 ૧ સંઘવી અમૃતલાલ પરમાનદદાસ
 ૧ મેતા રામજી વનમાળીદાસ
 ૧ લવજીકાળીદાસસોની ૧ મોદીરનીલાલકુંવરજી
 ૧ તસાટીશવજીવશરમ ૧ નેશીનાનજીભીમજી
 ૧ વંડા તાણે કુંડલા
 ૧ સા. મણીશંકર પ્રાણશંકર ભટ વૈદરાજ
 ૧ હેજીનું બહર સામરા
 ૧ સા. ગોપાલજીભાઈ વોડલાદાસ મારસ્તે
 ૧ સા. હિટાબાલ જીવેરભાઈ લોકડાના દલાલ
 ૩ સા. ગોપાલજી ધોરભાઈ હનડકાલ
 ૧ પંડાભટ્ટીશંકરજીજીવ પ્રાણશંકરશીવાનદપોરક
 ૧ મરમપાર રકુલ.

૨૦ સા. રા. બાણાભાઈ જીવણરામ
 ૧ રા. દામોદરદાસ હરજીવનભાઈ પુજારાસકુલમાસ્તર
 ૧ પટેલ કાળીદાસ ધનજી બીજા આશીષ્ટ મા
 ૧ પોરક ભાદશંકર ભગવાનજી
 ૧ પટેલ ધનજી લાંધા ૧ પટેલ અમયા હીરજી
 ૧ વાંકાનેર
 ૫ સા. રા. દુલભરામ જીવનલાલ પંચોળી ધોલેસ
 ૧ બનીકાળીદાસ શીવશંકર ખીન્ડીયાના મેતાજી
 ૧ ભટ જીવનલાલ પ્રભાશંકર
 ૧ પંડા નટાશંકર ધૈવારામ મોરખીવાળા
 ૧ ભોલાદ તાણે ધોળકા.
 ૨ સા. રા. રકર ભગવાનદાસ આબામીઈ મારસ્તે
 ૨ સા. ભગવાનદાસ આબામીઈ પુજારા રકુલમાસ્તર
 ૧ સા. ગોવંદજી હનમરી
 ૧ માસ્તર ત્રીકમલાલ મોતીલાલ
 ૧ તસાટી પદમશી રાયચંદ
 ૧ મુખી સગરામ ખોડ
 ૧ દરબાર પ્રતાપસંગ દાહબાઈ
 ૧ યોદાણ રતનભાઈ જીવેરભાઈ
 ૧ યોદાણ કાંધાભાઈ રતનભાઈ
 ૧ શા. મેમચંદ બહેચર.

તૈયાર છે

સાહેબો મંગાવો તૈયાર છે.

રાધવ પ્રતાપ સુર્યોદય નાટકની સુધારા વધારા સુધેની બીજી આવૃત્તી છપાઇ બહાર પડી ચુકી છે. તેમાં પેલે આવૃત્તી કરતાં તદ્દન નવીન જાતના સંગીતો ભરપૂર રાવણને દીગવીજ્ય તેમજ રાવણના બુલભથી કટાક્ષે દેવેએ ક્ષીરક ગરે જમ નારાયણ પાસે કરેલો પુકાર અને ભગવાને તેમની રેલી સાંતવના તથા દેવતાઓને વાનર જાતીમાં અવતાર લેવ કરેલી આજ્ઞા વળી રામ, લક્ષ્મણ, ભરત, શત્રુઘ્નનું પ્રગટ થયે તે વખતે અયોધ્યામાં થયેલો મહોત્સવ તે પ્રગળા આનંદ ભરેલો દેખાવ. વીગરે આવતોના ત્રણ પ્રવેશ વધારવામાં આવ્યા છે માટે જોઇતી હોય તેમણે તે ચોપડી જલદી મંગાવી લેવી. કીમત રૂ. ૦-૨-૦ થોડે પૈસે મોટો લાભ. દોડો દોડો.

રાધવ વન વિહાર તથા રાધવ પ્રતાપ.

ભગવાનાં ઠેકાણાં.

બંદર ઘોલેરા—અંધકતા ઠક્કર. રાંમજી વસરાંમ ભગત તેમજ છપાવનાર ઠક્કર. રણુડોડ વશરાંમ ભગત પાસેથી ઠેકાણું. શાકપીઠ.

મુંબઇ બંદર—બીડીબજાર કાજીમહોલાનેનાંદે સોપારીવાલા ઠક્કર કાજી હમનની દુકાને ઠક્કર. ત્રીકમજી વશરાંમ ભગત પાસેથી. અને બીડી બજાર પાંજરાપોળરોડ હાજી જનમામદ લતીફના માળાને બીજા દાદરે ઠક્કર. હરજીવન રણુડોડ મોદી પાસેથી.

ભાવનગર—ભગવાનદાસ દેવશીબાઇ ઠેકાણું—ખારનેદરવાજા.

લાખણુકા—ભાવશાર. ગોખરબાઇ ભગવાન પાસેથી.

